

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
ЦЕНТР ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ, ДИСТАНЦІЙНОГО ТА
ЗАОЧНОГО НАВЧАННЯ

Кафедра фінансів та обліку

**ВЗАЄМОДІЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ФІНАНСОВОГО
МОНІТОРИНГУ УКРАЇНИ З ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ ТА
МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ З ПИТАНЬ ФІНАНСОВОГО
МОНІТОРИНГУ**

кваліфікаційна робота
здобувача вищої освіти
2 курсу заочної форми навчання
МАЦЕЦКИ Віталія Васильовича

Науковий керівник
кандидат економічних наук, доцент
МАРУШКО Надія Семенівна

Рецензент
Кандидат економічних наук, доцент
ВОЛЯНИК Галина Михайлівна

Кваліфікаційна робота допущена до захисту
„20” березня 2024 р., протокол № 10
завідувач кафедри фінансів та обліку,

(підпис) МЕЛЬНИК С.І.
(ПРІЗВИЩЕ та ініціали)

Львів
2024

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Центр післядипломної освіти, дистанційного та заочного навчання

Кафедра *фінансів та обліку*

Освітній ступінь *«магістр»*

Галузь знань *07 «Управління та адміністрування»*

Спеціальність *072 «Фінанси, банківська справа та страхування»*

Назва освітньої програми *«Фінансова розвідка»*

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

фінансів та обліку

_____ Степан МЕЛЬНИК

«20» листопада 2023 р.

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ
МАЦЕЦКИ Віталія Васильовича**

1. Тема роботи **«Взаємодія державної служби фінансового моніторингу України з правоохоронними органами та міжнародними організаціями з питань фінансового моніторингу»**

керівник роботи **МАРУШКО Надія Семенівна, кандидат економічних наук, доцент**

затверджені наказом ЛьвДУВС від **«17» листопада 2023 р. № 1403 о/с**

2. Термін подання здобувачем вищої освіти роботи **«05» березня 2024 р.**

3. Вихідні дані до роботи. Законодавчі та нормативно-правові акти з питань державної служби фінансового моніторингу України, наукова література із зазначеної тематики, дані статистичних видань та інтернет ресурси.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити). Проаналізувати історичні аспекти створення та діяльності фінансового моніторингу в Україні; з'ясувати сутність фінансового моніторингу та державної стратегії його розвитку; проаналізувати стратегічні напрями державної служби фінансового моніторингу на державному та міжнародному рівні; здійснити аналіз впливу коштів, які були здобуті незаконним шляхом на економіку України; встановити динаміку фінансових операцій пов'язаних з корупцією, легалізацією коштів здобутих злочинним шляхом, фінансування тероризму та зброї масового знищення, як таких, що є небезпечним джерелом для стратегічного економічного розвитку держави; визначити законодавчі ініціативи та їх ефективність у роботі державних та правоохоронних органів щодо запобігання фінансовим злочинам; дослідити міжнародний досвід та програми у боротьбі з фінансовими злочинами та визначити ефективні стратегії Україні щодо удосконалення фінансового моніторингу на державному рівні та на рівні суб'єктів первинного фінансового моніторингу; сформулювати сучасний стан фінансового моніторингу України та подальша його розбудова на міжнародній арені, визначити основні стратегічні напрямки діяльності з огляду на новітні економічні загрози пов'язані з глобалізаційними процесами.

5. Перелік графічного матеріалу (додатків). Основні науково-методологічні підходи до трактування сутності «фінансового моніторингу» за рівнем його проведення; Система фінансового моніторингу України; Аналіз ефективності співпраці Держфінмоніторингу з правоохоронними органами України щодо передачі аналітичних матеріалів упродовж 2019 по 2023 роки; Кількість переданих матеріалів Держфінмоніторингом до правоохоронних органів України упродовж 2019 по 2023 роки; Динаміка росту повідомлень про підозрілі фінансові операції (діяльність) та повідомлень на запит про відстеження фінансових

операцій протягом 2022-2023 роках; Динаміка формування досьє Держфінмоніторингом України у 2019 - 2022 роках; Динаміка підозрілих фінансових операції надісланих суб'єктами первинного фінансового моніторингу до Держфінмоніторингу у період 2021 - 2023 роках; Кількість зупинених підозрілих фінансових операцій Держфінмоніторингом з 2021 по 2023 роки.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	ПРИЗВИЩЕ, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	МАРУШКО Н.С.		
2	МАРУШКО Н.С.		
3	МАРУШКО Н.С.		

7. Дата видачі завдання «20» листопада 2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Опрацювання літератури за темою роботи та складання плану	01.12.2023	виконано
2	Написання першого розділу	01.01.2024	виконано
3	Написання другого розділу	01.02.2024	виконано
4	Написання третього розділу	01.03.2024	виконано
5	Підведення підсумків та формулювання висновків	03.03.2024	виконано
6	Оформлення роботи	05.03.2024	виконано

Здобувач вищої освіти

_____ (підпис)

МАЦЕЦКА В.В.
(ПРИЗВИЩЕ та ініціали)

Науковий керівник

_____ (підпис)

МАРУШКО Н.С.
(ПРИЗВИЩЕ та ініціали)

АНОТАЦІЯ

МАЦЕЦКА В.В. Взаємодія Державної служби фінансового моніторингу України з правоохоронними органами та міжнародними організаціями з питань фінансового моніторингу. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». – Львівський державний університет внутрішніх справ МВС України, Львів, 2024.

Кваліфікаційна робота присвячена вивченню теоретичних основ створення, функціонування та ролі фінансового моніторингу в Україні, її законодавчої бази та основоположні засади при взаємодії з державними органами, розвиток стратегічного міжнародного партнерства. Визначено роль Державної служби фінансового моніторингу України як установи міжнародної фінансової розвідки у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, її взаємодії з міжнародними правоохоронними органами, а також участі у міжнародних програмах пов'язаних з розвитком та удосконаленню системи розвідувальної діяльності у сфері боротьби з економічними злочинами.

Ключові слова: фінансовий моніторинг, протидія фінансовим злочинам, тіньова економіка, брудні кошти, Рекомендації FATF.

ANNOTATION

Matsetska V.V. Interaction of the State Financial Monitoring Service of Ukraine with law enforcement agencies and international organizations on financial monitoring issues. - Manuscript.

Qualification work for obtaining a master's degree in the specialty 072 "Finance, banking, insurance and stock market". - Lviv State University of Internal Affairs of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Lviv, 2024.

The qualification work is devoted to the study of the theoretical foundations of the creation, functioning and role of financial monitoring in Ukraine, its legislative framework and the fundamental principles of interaction with state bodies, the development of strategic international partnerships. The role of the State Financial Monitoring Service of Ukraine as an institution of international financial intelligence in the field of preventing and countering legalization is determined (laundering) proceeds obtained through crime, financing terrorism and financing the proliferation of weapons of mass destruction, its interaction with international law enforcement agencies, as well as participation in international programs related to the development and improvement of the system of intelligence activities in the field of combating economic crimes.

Key words: financial monitoring, combating financial crimes, shadow economy, dirty money, FATF Recommendations.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ УКРАЇНИ З ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ ТА МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ З ПИТАНЬ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ.....	9
1.1. Фінансовий моніторинг: поняття, сутність та завдання.....	9
1.2. Роль Державної служби фінансового моніторингу України та її взаємодія з правоохоронними органами та міжнародними організаціями.....	15
Висновки до розділу 1.....	27
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ УКРАЇНИ З ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ ТА МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ З ПИТАНЬ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ.....	29
2.1. Діагностика обміном інформацією між Державною службою фінансового моніторингу та правоохоронними органами.....	29
2.2. Аналітична оцінка фінансового моніторингу в розслідуванні фінансових злочинів.....	37
Висновки до розділу 2.....	47
РОЗДІЛ 3. МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ УКРАЇНИ ТА ВЗАЄМОДІЯ З МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ.....	49
3.1. Участь України в міжнародних програмах та ініціативах з питань фінансового моніторингу.....	49
3.2. Роль міжнародних організацій у підтримці фінансового моніторингу в Україні	59
Висновки до розділу 3.....	68
ВИСНОВКИ.....	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	73
ДОДАТКИ.....	84

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Корупція, незаконне виведення капіталу та активів злочинним шляхом, фінансове шахрайство та приховання злочинних економічних процесів це основоположні фактори, які негативно впливають на економічний розвиток будь-якої країни світу. Неєфективна боротьба із зазначеними або взагалі її відсутність із зазначеними факторами є своєрідним каталізатором для процвітання економічної злочинності, відмивання брудних коштів, їх привласнення та у кінцевому результаті намагання їх легалізувати. Своєчасне запобігання та реагування фінансовим злочинам є запорукою успішності та розвитку держави, тому пріоритетним питанням є розвиток та дієвість правоохоронної системи у галузі фінансового моніторингу. Мета системи – концентрація сил та засобів у протидії фінансовим злочинам та їх упередженню у майбутньому. В Україні одним з таких органів є Державна служба фінансового моніторингу. Її діяльність та розвиток як ніколи є актуальною, адже процес інтеграції України у Європейський Союз передбачає ряд заходів, одним з пріоритетних яких є боротьба з тіньовим бізнесом та корупцією, збереження фінансової стійкості та контролю фінансових потоків держави. У розрізі цього питання Держфінмоніторинг забезпечує постійне функціонування єдиної інформаційної системи у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом і фінансуванню тероризму, співпрацює з компетентними органами інших держав та міжнародними організаціями у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму, здійснюють обмін інформацією, розробляє методичні та методологічні рекомендації для покращення функціонування внутрішньої фінансової системи для запобігання ризикам пов'язаним зі злочинними фінансовими схемами.

Проблематикою питань щодо запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом є подальша співпраця та розвиток між державами, у яких вже існують підрозділи фінансової розвідки та залучення інших держав, де такі підрозділи ще не створені. Звісно, у кожній країні є власне географічне розташування та політичні погляди, тому для поєднання ідеологічної думки та бачення у розвитку боротьби з світовою корупцією крім рекомендаційних стратегічних напрямків слід враховувати і індивідуальні компроміси.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є висвітлення сутності поняття фінансового моніторингу в цілому, його роль та методологічне використання у боротьбі з відмиванням коштів отриманих злочинним шляхом, відповідальність та організаційну діяльність Держфінмоніторингу України у збиранні, обробленні та проведенні моніторингу про фінансові операції, інші операції або інформації, які прямо чи опосередковано можуть бути пов'язана з підозрою у легалізації (відмиванні) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванні тероризму чи фінансуванні розповсюдження зброї масового знищення.

Для досягнення обраної мети необхідно вирішення наступних **завдань:**

- дати визначення поняттю «фінансовий моніторинг», його сутність та завдання;
- визначити роль Державної служби фінансового моніторингу України та її взаємодія з правоохоронними органами та міжнародними організаціями;
- надати оцінку діагностиці обміну інформацією між Державною службою фінансового моніторингу та правоохоронними органами;
- здійснити аналітичну оцінку фінансового моніторингу в розслідуванні фінансових злочинів;
- охарактеризувати участь України в міжнародних програмах та ініціативах з питань фінансового моніторингу;

- визначити роль міжнародних організацій у підтримці фінансового моніторингу в Україні.

Об'єктом дослідження є діяльність Державної служби фінансового моніторингу України в системі боротьби з економічними злочинами та взаємодією з правоохоронними органами.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти взаємодії Державної служби фінансового моніторингу України з правоохоронними України та розвідувальними міжнародними органами з питань фінансового моніторингу.

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі використано узагальнені теоретичні та практичні дослідження, графічні наочного відображені аналітичні та статистичні дослідження, наведенні порівняння розвитку ефективності роботи Держфінмоніторингу, наведенні ґрунтовні висновки щодо подальшого ефективного розвитку служби у сфері виявлення економічних правопорушень. Визначено правові засади взаємодії з державними та міжнародними правоохоронними органами та підрозділами фінансової розвідки. Описані основні критерії роботи Держфінмоніторингу, які базуються на методологічних дослідженнях пов'язаних з ризиками у фінансовій сфері.

Наукова новизна одержаних результатів:

– доповнено перелік співпраці Держфінмоніторингу з міжнародними правоохоронними органами та організаціями у сфері запобігання фінансовим злочинам;

– надаються рекомендації щодо здійснення заходів законодавчої ініціативи урядом України для розвитку державної стратегії пов'язаної з фінансовим моніторингом;

Основний зміст роботи. У першому розділі кваліфікаційної роботи досліджено поняття, сутність та основні завдання фінансового моніторингу, його особливості та функції та окреслено стратегічну роль Державної служби фінансового моніторингу України, її взаємодія з правоохоронними

органами та міжнародними організаціями. У другому розділі проаналізовано діагностичний обмін інформацією між Державною службою фінансового моніторингу та правоохоронними органами та надана аналітична оцінка фінансового моніторингу в розслідуванні фінансових злочинів. Третій розділ присвячено участі України в міжнародних програм, а також охарактеризовано роль міжнародних організацій у підтримці фінансового моніторингу в Україні.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається з анотації українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (82 найменування на 11 сторінках) та додатків на 2 сторінках. Загальний обсяг роботи становить 86 сторінки, із них основний текст - 68 сторінки, які містять 8 рисунків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ УКРАЇНИ З ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ ТА МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ З ПИТАНЬ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

1.1. Фінансовий моніторинг: поняття, сутність та завдання

Глобалізаційні економічні процеси, розвиток новітніх інформаційних технологій та платформ є об'єктивними трендами сучасності, які дозволяють використовувати необмежені можливості для розвитку економіки в цілому, так і конкретних її сфер. Україна є європейською державою, а тому здійснення інтеграційних кроків, крім нових можливостей, також несуть за собою цілий ряд обов'язків, які потребують виважених та відповідних умов для належного рівня економічної безпеки та захисту інтересів, як на рівні держави, так і кожного громадянина в цілому. Одними з таких обов'язків є боротьба з корупцією на національному та міжнародному рівні, адже доходи, отримані злочинним шляхом, які використовуються для покриття витрат на злочинну діяльність, витрат на споживання та інвестицій у злочинну діяльність, у свою чергу спонукає розвиток нелегального бізнесу та інвестування в легальні сектори економіки у внутрішній та міжнародній діяльності. Ефективна боротьба щодо відмивання коштів отриманих злочинним шляхом та фінансуванню тероризму дозволяє упорядковувати механізми протидії злочинній економічній системі, яка має вкрай негативний вплив на суспільство, оскільки такі фактори посягає на інтереси законного бізнесу та репутацію їх різних секторів і учасників, а також знижує довіру суспільства до системи фінансового сектора та становлять загрозу нормальному функціонуванню національних кредитно-фінансових установ, тощо. Тому, використання злочинних схем з отримання (відмивання) коштів ставить під загрозу нормальну економічну функціональність, як окремих фінансових галузей так і на рівні держави. Такі схеми дозволяють узаконювати

тіньовий капітал, що у свою чергу дозволяє організованій злочинності купувати всі види власності та встановлювати контроль над економікою країни, а згодом і над її політичною системою.

З огляду на вищеписане, актуальним є питання забезпечення високого рівня економічної безпеки в Україні. Загалом, поняття «економічна безпека» можна охарактеризувати як стан національної економіки, який може зберігати стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз й здатний задовольнити потреби особи, сім'ї, суспільства, держави. Тобто, економічна безпека це універсальна категорія, яка відбиває захищеність суб'єктів соціально-економічних відносин на всіх рівнях, починаючи з держави і закінчуючи кожним її громадянином. Тому, належний рівень економічної безпеки в цілому залежить від ролі системи державного управління у контексті застосування державної політики у сфері фінансового моніторингу для запобігання та протидії відмиванню доходів, одержаних незаконним шляхом та розповсюдженням зброї масового знищення. Тому даний сегмент діяльності стає все більш актуальним у сьогоденні [60].

Основоположні засади фінансового моніторингу лежать в основі обґрунтованої державної стратегії, яка забезпечує діяльність: спеціально уповноваженого органу з питань фінансового моніторингу як координуючого центру, забезпечення йому нейтралітетом у політичній та матеріальній площині; створення єдиної інформаційної системи у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом; співробітництво з регуляторами суб'єктів первинного фінансового моніторингу та правоохоронними органами.

Вищезгадані засади здійснюють регулятивну функцію фінансових розслідувань. Зокрема, «у роботі Васильчишин О. зазначається, що фінансові розслідування – це засоби виявлення та попередження різноманітних зловживань, пов'язаних з ухиленням від сплати податків, шахрайством, корупційними проявами тощо. Метою здійснення фінансових розслідувань є

протидія легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму, а також незаконному виведенню грошових коштів за межі країни, що негативно позначається на економіці та порушує економічну безпеку держави. Основним завданням державних органів, які займаються фінансовими розслідуваннями, є забезпечення економічної безпеки держави, профілактика, виявлення й попередження злочинів та адміністративних правопорушень, учинених в економічній сфері, у тому числі корупційних правопорушень, легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, тощо» [2, с. 20].

Діяльність фінансового моніторингу спрямована на виконання функцій і завдань держави у сфері протидії легалізації (відмивання грошей) доходів одержаних злочинним шляхом і фінансування тероризму. Правоохоронні та фінансові установи більшості країн міжнародного співтовариства визначають пріоритетним напрямком дослідження та розуміння методів, пов'язаних зі злочинною діяльністю у боротьбі з відмиванням грошей. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» під фінансовим моніторингом розуміють сукупність заходів, що вживаються суб'єктами фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії, що включають проведення державного фінансового моніторингу та первинного фінансового моніторингу [46].

Дане визначення знайшло й інше трактування. В анотації Є. Романенка та Д. Мартишина обґрунтовано визначають, що «фінансовий моніторинг» – це державна система протидії відмиванню та легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом [58].

На наш погляд, вищевказане визначення є неповним, так як саме поняття «моніторинг» по суті передбачає спостереження за певними процесами та явищами, які відбуваються у відповідному середовищі, тощо,

у результаті чого можна здійснювати аналіз та приймати відповідні управлінських рішень для отримання певного результату.

А. Клименко дає більш розгорнуте визначення фінансового моніторингу – «це особлива форма фінансового контролю, який здійснюється вповноваженими державними органами та суб'єктами первинного фінансового моніторингу та який спрямований на виявлення операцій, пов'язаних із легалізацією доходів, здобутих злочинним шляхом» [74].

У свою чергу, Л. Фитуні дає визначення «фінансовому моніторингу» як комплекс дій, коштів і заходів, здійснюваних на об'єктах господарювання, у межах сектору економіки, адміністративно-територіальної одиниці, країни або в міжнародних масштабах для запобігання легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом, що порушує чинне законодавство» [7].

Таким чином, на наш погляд, фінансовий моніторинг слід розуміти як сукупність методів та прийомів, які сприяють виявленню незаконно отриманих доходів, встановлення джерела походження цих доходів, чи активів за рахунок відповідних фінансових порогових операцій з метою унеможливлення їх подальшого використання та притягнення відповідних осіб до відповідальності.

Сутність фінансового моніторингу полягає насамперед у координації системних заходів для відслідковування та аналізу підозрілих фінансових операцій та транзакцій для протидії та запобігання незаконним діям, таким як приховування незаконних доходів (прибутків), фінансування тероризму та тощо. У системі економічної безпеки країни фінансовий моніторинг визначається як інструмент, що дозволяє визначати ризики та загрози економічному становищу, а також визначає порушення, які були реалізовані на фінансовому ринку. Забезпечення такої системи здійснюється за допомогою правових, організаційних та технологічних інструменти для відстеження фінансових потоків.

При вивченні поняття фінансового моніторингу у літературних джерелах та стаття зустрічаються також і такі поняття, як фінансовий

контроль та банківський нагляд. До прикладу «Рекуненко І.І. у роботі [54, с. 105]. досліджуючи таку економічну категорію як «фінансовий моніторинг», відмітив розбіжність наукових поглядів до визначення сутності даного поняття. Зауважимо, що на сучасному етапі більш уживаними залишаються терміни «фінансовий контроль», «банківський нагляд» та «моніторинг». Незважаючи, що дана термінологія більше притаманна бюджетній та банківській сфері, тим не менш, проведений аналіз існуючих трактувань, дає можливість виділити основні підходи до розуміння змісту фінансового моніторингу» (додаток А).

Також поширеними серед науковців є бачення сутності фінансового моніторингу як системи постійного спостереження або особливої сфери фінансового контролю, яка полягає у можливості передбачення ризиків, пов'язаних з легалізацією коштів отриманих злочинним шляхом.

В Україні об'єкти фінмоніторингу виступають відповідні дії з активами, між учасниками фінансових операцій, які їх проводять, за умови наявності ризиків використання цих активів з метою легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму чи фінансування розповсюдження зброї масового знищення, а також будь-яка інформація про такі дії чи події, активи та їх учасників. На сьогодні, система фінансового моніторингу України це структура, до якої входять відповідні суб'єкти. Так, стаття 6 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» визначає, що суб'єкти розподіляються на два рівня: первинний та державний (додаток Б).

Так, до суб'єктів первинного рівня відносяться такі, що мають безпосередній контакт з тими, хто може бажати легалізувати (відмити) набуті злочинними шляхом кошти, профінансувати тероризм чи розповсюдження зброї масового знищення. Суб'єкти державного рівня – це такі, що

здійснюють контролюють за суб'єктами первинного рівня, здійснюють реалізацію свої владних повноважень та приймають відповідні рішення.

Мета первинного фінансового моніторингу полягає у реалізації заходів здійснюваних суб'єктами первинного фінансового моніторингу, щодо проведення обов'язкового моніторингу за фінансовими потоками, їх відслідковування та здійснення відповідних фінансових операцій щодо унеможливлення їх використання у незаконних цілях та інформування відповідних правоохоронних органів [59]. Тобто, відповідні суб'єкти владних повноважень безпосередньо здійснюють контакт з особами, які можуть здійснювати операції з легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом. У разі встановлення таких фактів або підозри щодо можливих незаконних фінансових дій чи операцій, суб'єкти первинного фінансового моніторингу здійснюють ідентифікацію таких осіб, а також заблоковують відповідні фінансові операції для блокування підозрілих операцій.

Сутність державного фінансового моніторингу полягає у здійсненні збору, аналізу та обробки зазначеним органом інформації про фінансові операції, які надаються суб'єктами первинного фінансового моніторингу та іншої інформації, яка може бути пов'язана з підозрою в легалізації (відмиванні) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванні тероризму чи фінансуванні розповсюдження зброї масового знищення та/або іншими незаконними фінансовими операціями [59].

Основні завдання фінмоніторингу як механізму протидії легалізації доходів отриманих злочинним шляхом в першу чергу, слід віднести:

- 1) збирання, оброблення та аналіз інформації про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу;
- 2) попередження, виявлення і припинення фінансових операцій, пов'язаних з легалізації злочинних доходів;
- 3) інформаційне забезпечення діяльності правоохоронних органів по розслідуванню злочинів, пов'язаних з протидією легалізації доходів отриманих злочинним шляхом [73].

Здобута інформація та її систематизація щодо руху коштів та інші активи суб'єктів господарювання в пріоритеті дає можливість проводити відповідний моніторинг, у процесі якого є можливість передбачити фактичний обсяг та напрямок руху грошових коштів та іншого майна, оцінки інформації про операції на предмет їх можливого зв'язку з реалізацією незаконних доходів, тим самим виявляти фактори порушення законодавства.

Отже, в Україні є два рівні моніторингу, до яких віднесені: суб'єкти державного фінансового моніторингу та суб'єкти первинного фінансового моніторингу. Ключова мета Держфінмоніторингу це завдання напрямку взаємодії та координації з державними та міжнародними організаціями, створення методологічних та практичних продуктів пов'язаних із запобігання корупційним ризикам, щодо брудних коштів та фінансуванню терористичних організацій. Основні завдання суб'єктів первинного фінансового моніторингу є аналіз та обробка інформації щодо фінансових злочинів та дій пов'язаних з ними, здійснення обміном такої інформації та взаємодія з правоохоронними органами, подання звітної інформації про ризикові операцій та клієнтів, які підпадають під таку категорії на основі ризик-орієнтованої методології до суб'єктів державного фінансового моніторингу для запобігання, протидії та розслідуванню корупційним діянням.

1.2. Роль Державної служби фінансового моніторингу України та її взаємодія з правоохоронними органами та міжнародними організаціями

Одними з перших кроків в утворенні національної системи боротьби з відмиванням брудних грошей в Україні можна вважати Указ Президента України «Про додаткові заходи щодо посилення боротьби з приховуванням неоподаткованих доходів, а також відмиванням доходів, одержаних незаконним шляхом» від 22 червня 2000 року № 813. Цим Указом для Державної податкової адміністрації України покладались завдання у виявленні фактів приховування від оподаткування або маскуванню незаконного походження

доходів, встановлення їх характеру та джерел набуття, розрахункових і кредитних операцій, місцезнаходження і переміщення, розміру, використання, зокрема й для здійснення підприємницької, іншої господарської, інвестиційної, благодійної діяльності [17].

У січні 2002 року було створено Державний департамент фінансового моніторингу, що діє при Міністерстві фінансів України. З 2002 року затверджувались щорічні Програми протидії легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом, мета яких полягала у скоординованих заходів нормативно-правового, організаційного та методичного характеру щодо забезпечення застосування Сорока рекомендацій FATF та створення взаємодії між українськими, так і міжнародними правоохоронними органами.

Нормативним документом, який став основою для створення національної системи протидії відмиванню доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму стало ухвалення наприкінці 2002 року Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом» [17].

Ця законодавча ініціатива дала змогу провести ефективне удосконалення системи фінансового моніторингу України відповідно до рекомендацій FATF – міжнародної організації, метою діяльності якої є розвиток і впровадження на міжнародному рівні заходів і стандартів щодо боротьби з відмиванням грошей). Самі рекомендації FATF це вичерпний перелік міжнародних стандартів щодо послідовного втілення системи заходів, які повинні бути імplementовані країнами на шляху боротьби з відмиванням брудних коштів та фінансуванням такого явища як тероризм, а також фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення. Проте слід враховувати різну адміністративну, політичну та фінансову систему країн світу, Рекомендації FATF у сукупності не можуть мати та нести єдиний підхід та бути однаково запровадженні. Тому для запобігання можливих спірних питань у майбутньому, прописані Рекомендації FATF мають рекомендаційну природу, у якій зазначені чіткі міжнародні стандарти [53].

На шляху імплементації міжнародних стандартів, в Україні за Рекомендаціями FATF була створена Державна служба фінансового моніторингу України. Законодавчою ініціативою уряду України, а саме Кабінетом міністрів України була винесена Постанова від 29 липня 2015 р. № 537 «Про затвердження Положення про Державну службу фінансового моніторингу України» визначає, що Держфінмоніторинг є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів і який реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

Держфінмоніторинг це державний орган, який посідає головне місце у системі фінмоніторингу України з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом. Саме він є тим органом влади, який запускає увесь управлінський процес та механізм прийняття державно-управлінських рішень у цій сфері. Діяльність та завдання Держфінмоніторингу полягають у наступному:

- 1) реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення;

- 2) виносить на розгляд Міністра фінансів пропозицій щодо забезпечення формування державної політики у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення;

- 3) збирає, обробляє та здійснює аналіз моніторингу фінансових операцій та іншої підозрілої операції чи інформації стосовно легалізації (відмиванні) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванні тероризму чи фінансуванні розповсюдження зброї масового знищення;

4) забезпечує функціональність єдиної інформаційної системи у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення;

5) проводить національну оцінку ризиків;

6) здійснює та налагоджує співпрацю з державними органами, Національним банком, компетентними органами іноземних держав та міжнародними організаціями з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, а також належним обміном інформацією у межах компетенції;

7) забезпечує відповідно до законодавства представництво України в міжнародних установах з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

На національному рівні у межах реалізації державної політики у сфері взаємодії з правоохоронними органами п. 2, 3, 4, 5, 8, 10, 11, 13, ч. 2, ст. 25, розділу 5 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», Держфінмоніторинг відповідно до покладених на нього завдань:

- подає запити посадовим особам, до державних органів (крім Національного банку України), в тому числі до правоохоронних органів, органів прокуратури та судів, органів місцевого самоврядування, органів державної виконавчої служби, приватних виконавців, підприємств, установ, організацій щодо одержання відповідно до закону інформації (у тому числі копій документів), необхідної для виконання покладених на нього завдань;

- співпрацює з органами виконавчої влади, Національним банком України, іншими державними органами, включеними до системи запобігання та протидії;

- у разі наявності достатніх підстав вважати, що фінансова операція або сукупність пов'язаних між собою фінансових операцій можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванням тероризму чи фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення, подає до правоохоронних та розвідувальних органів відповідні узагальнені матеріали (додаткові узагальнені матеріали) та одержує від них інформацію про хід їх розгляду;

- у разі наявності достатніх підстав вважати, що фінансова операція або клієнт пов'язані із вчиненням кримінального правопорушення, що не стосується легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму, подає інформацію до відповідного правоохоронного або розвідувального органу України як узагальнені матеріали або додаткові узагальнені матеріали;

- проводить щороку узагальнення інформації про стан запобігання та протидії в державі;

- отримує від суб'єктів первинного фінансового моніторингу інформацію про відстеження (моніторинг) фінансових операцій клієнтів, які стали об'єктом фінансового моніторингу;

- здійснює типологічні дослідження у сфері протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму чи фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення;

- забезпечує реалізацію державної політики у сфері запобігання та протидії і забезпечує координацію діяльності державних органів у цій сфері [46].

На національному рівні у стислому сенсі Держфінмоніториг є органом виконавчої влади з питань фінансового моніторингу, одночасно слід підкреслити, що відповідно за міжнародними стандартами він створений як підрозділ фінансової розвідки. Його основне призначення – протидіяти відмиванню брудних коштів, які здобуті незаконним шляхом, та фінансуванню тероризму. Законодавчий статус розвідувальної фінансової

діяльності Держслужби фінансового моніторингу має «адміністративний тип». Це різновид фінрозвідки, який має на меті здобуття від суб'єктів первинного фінансового моніторингу повідомлення про підозрілі фінансові операції, а у разі виявлення критеріїв, які зафіксовані у такій інформації про підозри у відмиванні брудних коштів чи фінансування тероризму, відповідно такі матеріали узагальнюються та передаються у правоохоронні та розвідувальні органи України.

Відповідно до п. 4 ч. 1 ст. 18 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» цільове завдання Держфінмоніторингу України є належна та злагоджена співпраця у сфері фінмоніторингу, здійснення інформаційного обміну даними з державними органами влади, Національним банком України, уповноваженими міжнародними органами організаціями країн у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення [46]. У правоохоронній діяльності слід відзначити ключовий напрям діяльності Держфінмоніторингу – співпраця з правоохоронними органами України та міжнародними підрозділами фінансової розвідки. Обговорення ключових питань пов'язаних з системою фінансового моніторингу та боротьбою зі злочинністю у цій сфері, здійснюється виключно за участі членів Ради з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Рада була утворена Кабінетом Міністрів України та має функцію консультативно-дорадчого органу. До її складу входять представники суб'єктів державного фінансового моніторингу, розвідувальних, судових органів, інших державних органів та громадськості, а також правоохоронних органів (Держфінмоніторинг, Міністерство фінансів, департамент координації системи фінансового моніторингу Держфінмоніторингу,

представник Офісу Президента України (за згодою), народні депутати України - члени Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики, Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності (за згодою), керівник Апарату Ради національної безпеки і оборони України (за згодою), Департаменту Секретаріату Кабінету Міністрів України, Міністерство закордонних справ України, Міністерство юстиції України, Міністерство цифрової трансформації України, Член НКЦПФР (за згодою), департамент забезпечення координаційно-моніторингової роботи Міністерства фінансів України, департамент фінансового моніторингу Національного банку України (за згодою), Міністерство внутрішніх справ України, Національна поліція України, Державна податкова служба України, Державна митна служба України, Державна прикордонна служба України, Служби зовнішньої розвідки України (за згодою), Офіс Генерального прокурора України (за згодою), Служба безпеки України (за згодою), Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами (АРМА), Державне бюро розслідувань (за згодою), Бюро економічної безпеки України, Національне антикорупційне бюро України (за згодою), представник Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду України (за згодою), Вищий антикорупційний суд (за згодою), Державна судова адміністрація України, Державна аудиторська служба України, Національне агентство з питань запобігання корупції, Державна служба експортного контролю України. Рада з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення є тимчасовим консультативно-дорадчим органом Кабінету Міністрів України [15].

Раду очолює голова, який за посадою є Головою Держфінмоніторингу. Голова за відповідним рішенням проводить засідання, але не рідше одного разу на півроку. Держфінмоніторинг повідомляє членам Ради не пізніше ніж за тиждень до засідання про його проведення та порядок денний. Засідання

Ради веде голова, а за його відсутності - перший заступник голови Держфінмоніторингу. Основними її завданнями є вивчення проблемних питань, пов'язаних з реалізацією державної політики у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, здійснення координації дій між органами виконавчої влади, інших державних та правоохоронних органів та визначення шляхів, механізмів та способів вирішення проблемних питань у даній сфері.

Стратегічний та ефективний розвиток Ради дозволив Кабінетом Міністрів України у 2021 році затвердити Основні напрямки розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення в Україні на період до 2023 року та плану заходів щодо їх реалізації [57].

Рада відповідно до покладених на неї завдань:

1) проводить аналіз актів законодавства, а також джерел міжнародного права у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення та готує відповідні пропозиції щодо вдосконалення законодавства;

2) бере участь у підготовці проектів нормативно-правових актів щодо впровадження міжнародних стандартів у сфері боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванням тероризму та фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення, зокрема стандартів Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF);

3) схвалює підготовлену Держфінмоніторингом і узгоджену з Мінфіном методичку національної оцінки ризиків;

4) схвалює підготовлений Держфінмоніторингом і погоджений Мінфіном звіт про проведення національної оцінки ризиків;

5) готує пропозиції щодо здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню та/або зменшення негативних наслідків виявлених ризиків у зазначеній сфері;

6) розробляє рекомендації щодо удосконалення організації взаємодії органів виконавчої влади, інших державних органів у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення;

7) узагальнює одержану в установленому порядку від органів виконавчої влади, інших державних органів інформацію, що стосується легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення, готує відповідні аналітичні матеріали з метою виявлення джерел походження таких доходів, механізмів і схем їх легалізації, шляхів запобігання негативним тенденціям у цій сфері;

8) надає пропозиції щодо удосконалення механізмів обміну інформацією між органами виконавчої влади, іншими державними органами, задіяними у сфері боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванням тероризму та фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення, зокрема з метою забезпечення функціонування єдиної державної інформаційної системи у цій сфері;

9) проводить моніторинг стану виконання органами виконавчої влади, іншими державними органами покладених на них завдань у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення;

10) подає до Кабінету Міністрів України розроблені за результатами своєї роботи рекомендації та пропозиції [52].

Основні напрямки Ради полягають у наступному:

- визначенні актуальних ризиків і загроз у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення в Україні, здійсненню державної політики для мінімізації таких ризиків і загроз та розвитку системи фінансового моніторингу;

- здійснення комплексних заходів, зокрема законодавчого, організаційного та інституційного характеру, які забезпечують стабільне та ефективне функціонування національної системи;

- створення ефективної системи зворотного зв'язку між правоохоронними органами та Держфінмоніторингом стосовно - результатів розгляду правовохоронними органами узагальнених матеріалів;

- здійснення міжнародного співробітництва та оцінки національної системи протидії легалізації доходів, фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення та тероризму.

Як вже зазначалось, на Держфінмоніторинг, як уповноваженого органу від України, покладена функція підрозділу фінансової розвідки, який одночасно є національним центром при отриманні та аналізу: повідомлень про підозрілі повідомлення та фінансові операції, іншої інформації, яка має відношення до легалізації відмитих коштів, пов'язаних з предикатними злочинами, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення. На цьому етапі у рамках міжнародної співпраці з ефективності та дієвості національної системи боротьби з легалізацією кримінальних доходів і фінансуванням тероризму Державна служба фінансового моніторингу тісно співпрацює з такими міжнародними організаціями, як Радою Європи (Комітет Ради Європи з оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (MONEYVAL), Конференцією Сторін Конвенції Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму (CEST №198)), Групою з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF), Егмонтською групою підрозділів фінансової

розвідки, Управлінням ООН з питань наркотиків та злочинності (UNODC), Світовим банком, Міжнародним валютним фондом, Організацією з безпеки та співробітництва в Європі (Координатор проектів ОБСЄ в Україні), Європейською Комісією (проект «Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні»), Організацією за демократію та економічний розвиток (ГУАМ) та іншими міжнародними партнерами [50].

Індекс зростання предикатних злочинів у світі став наслідком у створенні для країн світу широкого кола обговорень пов'язаних з фінансовими злочинами, тероризму та розповсюдження зброї масового знищення та співпраці світових міжнародних організацій між собою. Щорічна світова статистика у світі відображає інформацію, що у законний фінансовий обіг вводиться від 150 до 500 мільярдів доларів США, набутих злочинним шляхом. Зазвичай, для оборудки злочину пов'язаного з відмивання коштів беруться нові фінансові ринки у країнах із перехідною економікою. Ринок України не є виключенням, тому для України в умовах гібридної війни, інтеграційних процесів з Європейським Союзом та відновлення національної економічної системи питання міжнародної співпраці у боротьбі з легалізацією ходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванням тероризму набуває особливої стратегічної актуальності. Цільовим напрямом у боротьбі з організованою злочинністю та їх окремих «ватажків» є підірив її економічного підґрунтя, створення та реалізація комплексної системи правових, організаційних та інших заходів щодо виявлення та ліквідації каналів відмивання кримінальних коштів, а також фізичних та електронних мереж, які застосовуються при злочині [13].

На сьогодні Україна є членом Парламентської асамблеї Ради Європи (ПАРЄ), представники якої беруть участь у головних органах Ради Європи. У рамках визначених положенням Ради Європи, Україна співпрацює з Венеціанською комісією у контексті ефективного використання науково-експертного потенціалу з метою приведення законодавства України у відповідність до стандартів Ради Європи [61]. Слід зазначити про належну

ефективність роботи Венеціанська Комісія в Україні у законотворчих проектах. Нею було подано до Верховної Ради України 150 висновків щодо законопроектів та законів України. Зокрема її діяльність посприяла таким законам, як: «Про забезпечення функціонування української мови як державної», «Про освіту», «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки», «Про очищення влади тощо [69].

Також, Україна є членом Комітету MONEYVAL. Присутність наших представників в органі дозволяє брати участь в обговоренні головних напрямків з питань протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму. Крім цього за сприянням Комітету, як головного моніторингового органу Ради Європи, проводиться постійна оцінки держав-учасниць у правовій, фінансовій та правоохоронній площині дотримання вимог міжнародних стандартів. Позитивною подією у 2023 році стала зустріч робочої групи у місті Варшава, Республіка Польща, де було Схвалено Стратегію MONEYVAL на 2023-2027 роки та Декларацію високого рівня щодо пріоритетів MONEYVAL [78]. Одним із головних напрямків стратегії, висвітлені на сайті Державного фінансового моніторингу України є те, що «Міністри та делегати високого рівня держав-членів і територій MONEYVAL долучились до заклику FATF до юрисдикцій залишатися пильними щодо загроз цілісності, безпеці та захисту міжнародної фінансової системи, що виникають унаслідок війни РФ проти України» [66].

У напрямку боротьби з тероризмом та фінансуванню розповсюдженню зброї цього року під час пленарних засідань у Парижі з 23 по 27 жовтня 2023 року Держфінмоніторингом спільно з Міністерством фінансів України закликала Групу з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) внести росію до чорного списку та оприлюднити розширену заяву щодо того, які ризики рф створює для світової фінансової системи. Обґрунтовані докази полягали у збільшенні росією кількості порушень стандартів FATF, серед яких – фінансування ПВК «Вагнер» на суму 1 млрд

доларів США, посилення співпраці та торгівлею зброєю росії з країнами, що перебувають під санкціями ООН [33].

Ще одним ключовим моментом у взаємодії Держфінмоніторингу з міжнародними організаціями є співпраця з Егмонтською групою підрозділів фінансової розвідки (Egmont Group). Егмонтською групою 18 жовтня 2023 року була оприлюднена заяву щодо зупинення членства росфінмоніторингу, підрозділу фінансової розвідки росії, в Egmont Group. Це рішення фактично «відключило» росфінмоніторингу доступ до порталу захищених комунікацій Egmont Group для отримання/передачі інформації до/з інших ПФР про спроби відмивати гроші або фінансувати тероризм [34].

Даний перелік заходів не є вичерпним щодо співпраці України з міжнародними організаціями. Основоположні засади полягають в отриманні Держфінмоніторингом фінансової інформації від іноземних партнерів, яка може бути пов'язана з незаконною діяльністю. Це дозволяє проводити більш складні дослідження транснаціональних схем.

Отже, на сьогодні Держфінмоніторинг тісно співпрацює 117 країн світу у сфері боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, отриманих злочинним шляхом, та фінансування тероризму. Тому в умовах глобалізації світової економіки ефективний захист національної економіки значною мірою залежить від взаємодії Держфінмоніторингу з міжнародними організаціями у сфері проведення заходів, спрямованих на запобігання легалізації (відмиванню) «брудних» коштів, здійснення аналізу та планування, своєчасного взаємного інформування та прийняття управлінських рішень з фінансового моніторингу щодо протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом.

Висновки до розділу 1

Поняття «фінансовий моніторинг» має різні визначення, але загалом у широкому розумінні його слід розглядати як комплексні заходи державних та

правоохоронних органів, якими застосовуються визначені законодавством методи та прийоми, спрямованих на контроль розрахунків фінансових операцій з метою протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом та фінансуванню тероризму.

Головними суб'єктами системи фінансового моніторингу є: Державна служба фінансового моніторингу України, Національний банк України, Міністерство фінансів України, Міністерство юстиції України, Міністерство інфраструктури України, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку України, Державна комісія з регулювання ринку фінансових послуг в Україні.

Співпраця Держфінмоніторингу з державними органами, організаціями та правоохоронними відомствами відіграють важливе значення, оскільки завдяки плідній співпраці, яка полягає в своєчасному обміні інформацією, надання узагальнених та додаткових матеріалів, тощо, сприяють викриттю, розслідуванню та упередженню фінансових злочинів, забезпечують покращення законодавчої бази у своїй діяльності та впровадження міжнародних методичних стандартів та рекомендацій.

На міжнародному рівні є важливим напрямом співпраці між різними органами такими як: Радою Європи, комітетом Ради Європи з оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (MONEYVAL), Групою з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF), Егмонтською групою, Управлінням ООН з питань наркотиків та злочинності (UNODC), Світовим банком та Міжнародним валютним фондом, та інших організаціями.

Міжнародна співпраця Держфінмоніторингу побудована на демократичних цінностях Європейського Союзу, тому для подальшої Євроінтеграції, Україна здійснює подальші ініціативи, запропоновані міжнародними партнерами, які стосуються законодавства України у сфері боротьби з корупцією та тіньовою економікою та реформою правоохоронних органів та органів державної влади.

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ УКРАЇНИ З ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ ТА МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ З ПИТАНЬ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

2.1. Діагностика обміном інформацією між Державною службою фінансового моніторингу та правоохоронними органами

Держфінмоніторинг, як підрозділ фінансової розвідки України, відіграє одну з ключових ролей у виявленні та запобіганні можливих корупційних складових, здійснюючи посилені заходи з моніторингу підозрілих операцій, пов'язаних з легалізацією коштів отриманих злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Для цього відповідно до чинного Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» він здійснює «сукупність заходів із збору, обробки та аналізу інформації про фінансові операції, що подається до спеціально уповноваженого органу суб'єктами первинного і державного фінансового моніторингу та іншими державними органами, відповідними органами іноземних держав, іншої інформації, що може бути пов'язана з підозрою в легалізації (відмиванні) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванні тероризму та/або фінансуванні розповсюдження зброї масового знищення та/або з іншими незаконними фінансовими операціями, а також заходів з перевірки такої інформації згідно із законодавством України та інших заходів, спрямованих на виконання вимог законодавства у сфері запобігання та протидії» [46].

Відповідно до п.1, ч. 1, ст. 25, розділу 5 вищевказаного Закону України, завдання та функції спеціально уповноваженого органу (Держфінмоніторинг) є «збирання, оброблення та проведення аналізу (операційного і стратегічного) інформації про фінансові операції, що

підлягають фінансовому моніторингу, інші фінансові операції або інформації, що може бути пов'язана з підозрою у легалізації (відмиванні) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванні тероризму чи фінансуванні розповсюдження зброї масового знищення. Принципи опрацювання одержаної від суб'єктів первинного фінансового моніторингу інформації про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, та критерії проведення аналізу таких операцій встановлюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [46].

Ресурсна система, яка здійснює комплексний аналіз інформації у рамках єдиного інформаційного простору між суб'єктами державного та первинного фінансового моніторингу, правоохоронними органами та іншими державними органами, організаціями про доходи здобуті злочинним шляхом, встановлення механізмів їх легалізації та реалізація заходів спрямованих на запобігання відмиванню (легалізації) брудних коштів, відповідає Єдина державна інформаційна система. Даною системою здійснюється реалізація збирання, оброблення, накопичення, аналіз та зберігання інформації у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму, шляхом об'єднання відповідних інформаційних ресурсів баз даних центральних органів виконавчої влади, інших державних органів.

Одна з важливих функцій Держфінмоніторингу як служби фінансової розвідки, є взаємодія та співпраця з державними правоохоронними органами у сфері інформування про порогові та підозрілі фінансові операції. Ця служба відіграє ключову роль у даному напрямку роботи. Аналіз ефективності з 2019 по 2023 роки зображено на рисунку 2.1.

Рис. 2.1. Аналіз ефективності співпраці Держфінмоніторингу з правоохоронними органами України щодо передачі аналітичних матеріалів за 2019-2023 рр.

Джерело: складено автором за даними [18-22, 28]

Середні статистичні дані передачі за 5 років Держфінмоніторингом до правоохоронних органів складає – 1031 матеріалів. У 2023 році Держфінмоніторингом до правоохоронних органів направлено 1122 матеріали (608 узагальнених матеріалів та 514 додаткових узагальнених матеріалів), зокрема до:

- Служби безпеки України – 348 матеріалів (194 узагальнених матеріали та 154 додаткових узагальнених матеріали);
- Національної поліції України – 278 матеріалів (212 узагальнених матеріалів та 66 додаткових узагальнених матеріалів);
- Національного антикорупційного бюро України – 167 матеріалів (47 узагальнених матеріалів та 120 додаткових узагальнених матеріалів);
- Бюро економічної безпеки України – 119 матеріалів (71 узагальнений матеріал та 48 додаткових узагальнених матеріалів);

- Державного бюро розслідувань – 109 матеріалів (54 узагальнених матеріали та 55 додаткових узагальнених матеріалів);

- органів прокуратури – 101 матеріал (30 узагальнених матеріалів та 71 додатковий узагальнений матеріал).

Статистичні дані щодо направлених Держфінмоніторингом узагальнених та додаткових матеріалів до правоохоронних органів з 2019 по 2023 роки зображено на рисунку 2.2. [28].

За звітними даними Дежфінмоніторингу, у вказаних матеріалах сума фінансових операцій, які могли бути пов'язані з легалізацією коштів, та з учиненням іншого злочину, визначеного Кримінальним кодексом України, становила: у 2019 році - 92,2 млрд гривень, у 2020 році - 76,2 млрд гривень, у 2021 році - 103,2 млрд гривень, у 2022 році - 75,7 млрд гривень та у 2023 році - 85,3 млрд гривень. Слід виокремити, що у 2023 році, сума зупинених Держфінмоніторингом фінансових операцій та заблокованих коштів становила у еквіваленті 4,1 млрд гривень.

У період з 2019 по 2023 роки від Держфінмоніторингу до правоохоронних органів найбільше було надано аналітичних матеріалів до Служби безпеки України та Національної поліції України, це 1309 та 1224 матеріалів відповідно. Отримані матеріали дозволили та у подальшому дозволяють розслідувати відповідними правоохоронними органами факти:

- незаконного переміщення через держкордон великого обсягу готівкових коштів;

- попереджувати порушення в галузі державного експортного контролю;

- фінансування сепаратизму та тероризму, зокрема блокування фінансування діяльності проросійських структур та терористичних організацій;

- відмивання доходів або частини доходів отриманих корупційним шляхом;

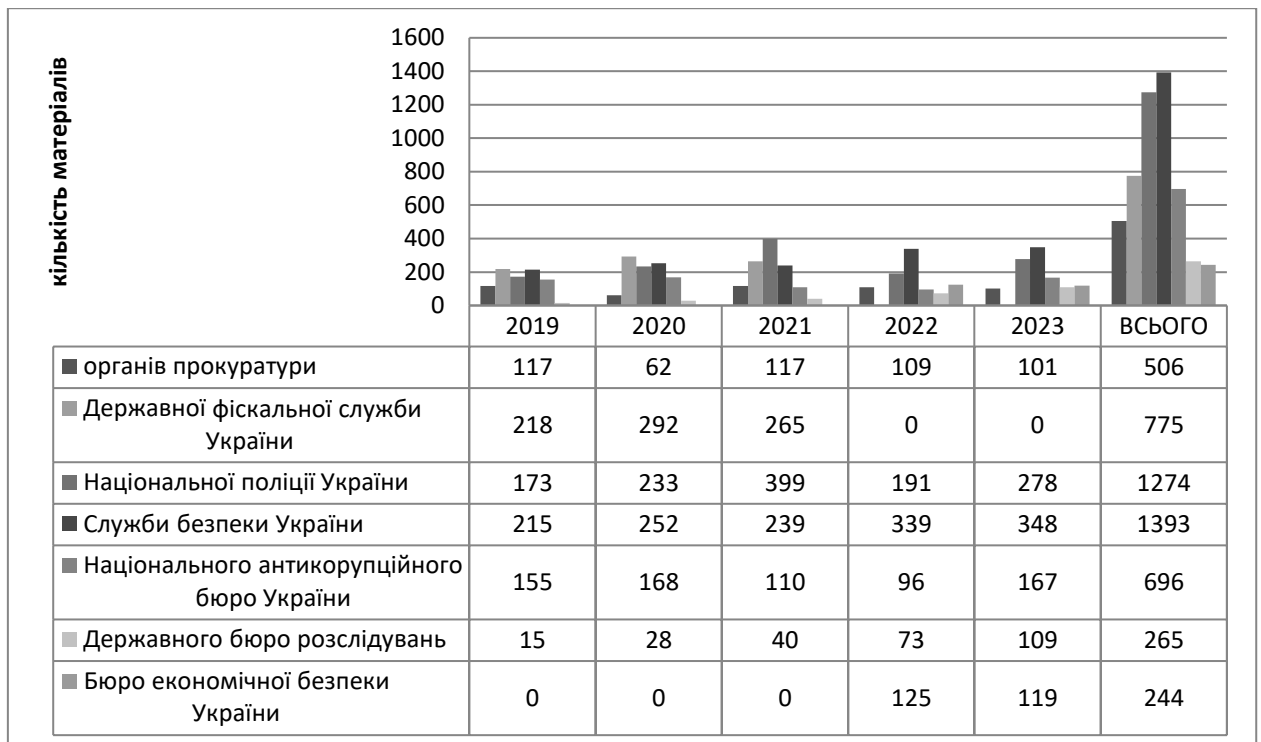

Рис. 2.2. Кількість переданих матеріалів Держфінмониторингом до правоохоронних органів України за 2019- 2023 рр.

Джерело: складено автором за даними [18-22, 28]

- розкрадання бюджетних коштів чи фінансових ресурсів державних підприємств;

- відмивання грошових коштів, які одержані шляхом шахрайства, обмані, незаконного заволодіння фізичних і юридичних осіб, тощо [16].

На сьогодні, одним із основних викликів перед Держфінмониторингом та правоохоронними органами держави стоїть завдання щодо виявлення фінансових операцій та осіб пов'язаних з фінансуванням тероризму/сепаратизму та військовою агресією з боку рф проти України (в тому числі діяльністю диверсійно-розвідувальних груп, колабораційної діяльності; публічними закликами осіб до зміни чи повалення конституційного ладу або змін меж території або державного кордону України, осіб, до яких застосовано санкції). Тому, зазначені органи здійснюють контролюючі заходи, направлені на попередження та протидію вищевказаним негативним факторам. За даними фактами у 2023 році

Держфінмоніторингом до правоохоронних органів було направлено 267 матеріалів, пов'язаних з фінансуванням тероризму/сепаратизму та військовою агресією з боку рф проти України.

Згідно статистичного інформування про результати роботи Держфінмоніторингу за 2023 рік «такі матеріали за напрямками розслідування розподіляються на наступні складові (32 матеріалів містить декілька складових):

- 33 матеріали (23 узагальнених матеріали та 10 додаткових узагальнених матеріалів) щодо фінансових операцій або їх учасників, стосовно яких існують підозри у тероризмі/сепаратизмі та його фінансуванні (у тому числі фінансування незаконних збройних формувань на тимчасово окупованих територіях України);

- 103 матеріали (95 узагальнених матеріалів та 8 додаткових узагальнених матеріалів) щодо фінансових операцій або їх учасників, які можуть бути пов'язані з військовою агресією з боку РФ проти України; колабораційною діяльністю; які публічно закликають до насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону, у тому числі за участю 9 неприбуткових організацій;

- 163 матеріали (59 узагальнених матеріалів та 104 додаткових узагальнених матеріали) щодо юридичних осіб та фізичних осіб, або пов'язаних з ними осіб, до яких застосовано обмежувальні заходи (санкції)» [28].

Основні ресурси, які використовувалися для злочинів в матеріалах направлених до правоохоронних органів: готівка, електронні платіжні системи, міжнародні перекази, платіжні картки, цінні папери (облігації), право вимоги боргу, тощо [21].

У розрізі ефективності використання аналітичної оцінки злочинним посяганням, слід відмітити позитивну динаміку участі Держфінмоніторингу у підготовці узагальнених та додаткових матеріалів пов'язаних з підозрою у

корупційних діяннях. За результатами роботи у 2022 році Держфінмоніторингом було направлено до правоохоронних органів 121 матеріалів (25 узагальнений матеріал та 96 додаткових узагальнених матеріали). У 2023 році таких матеріалів було направлено 250 матеріалів (86 узагальнений матеріал та 164 додаткових узагальнених матеріали), а це збільшення на 51 % порівняно з 2022 роком [21].

Вищевказані узагальнені та додаткові узагальнені матеріали у 2023 році були скеровані до:

- Національного антикорупційного бюро України – 167 матеріалів (47 узагальнених матеріалів та 120 додаткових узагальнених матеріалів);
- Державного бюро розслідувань – 42 матеріали (18 узагальнених матеріалів та 24 додаткових узагальнених матеріали);
- Служби безпеки України – 20 матеріалів (10 узагальнених матеріалів та 10 додаткових узагальнених матеріалів);
- Національної поліції України – 11 матеріалів (4 узагальнених матеріали та 7 додаткових узагальнених матеріалів);
- Офісу Генерального прокурора – 8 матеріалів (5 узагальнених матеріалів та 3 додаткових узагальнених матеріали);
- Бюро економічної безпеки України – 2 узагальнених матеріали.

У вказаних матеріалах сума фінансових операцій, які могли бути пов'язані з легалізацією коштів, та із вчиненням кримінального правопорушення, становили 15,5 млрд гривень» [28].

Аналізом звітності встановлено, що з 2019 по 2022 роки правоохоронними органами в ході досудових розслідувань розпочато/використано: 1510 узагальнених матеріалів Держфінмоніторингу (з урахуванням наданих у минулі роки), за результатами перевірки узагальнених матеріалів розпочато 427 кримінальних проваджень, підрозділами правоохоронних органів закінчено 136 кримінальних проваджень у зв'язку із зверненням до суду з обвинувальним актом. Аналіз

матеріалів направлених від Держфінмоніторинга до правоохоронних органів України зображено на рисунку 2.3) [63-65].

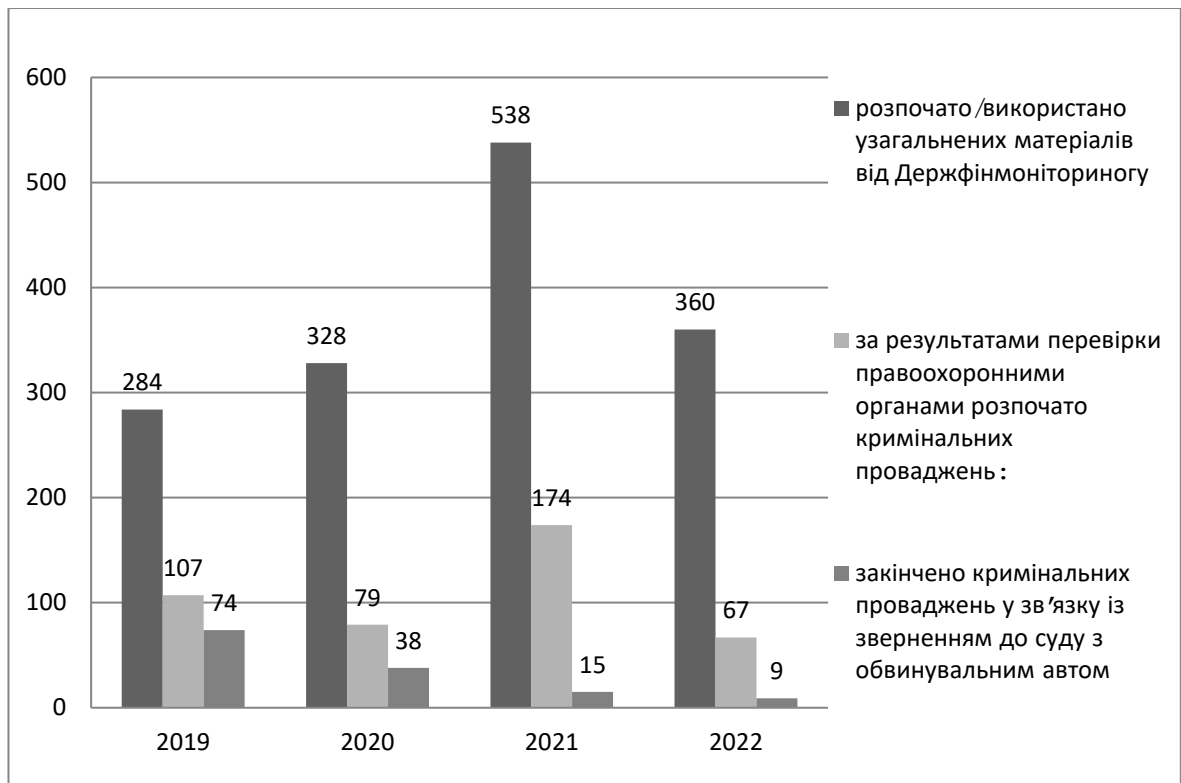

Рис 2.3. Динаміка наданих матеріалів Держфінмоніторингом до правоохоронних органів України, кількість порушених кримінальних та закінчених кримінальних проваджень з 2019 по 2022 роки

Джерело: складено автором за даними [63-65]

Таким чином, аналітична оцінка проведена Держфінмоніторингом дозволяє створювати інформаційні матеріали, у яких містяться або можуть міститися ознаки злочину, за які передбачена кримінальна відповідальність. Сформовані матеріали направляються правоохоронним органам за підслідністю для розгляду у межах компетенції, реагування та проведення відповідних розслідувань. На основі наданих матеріалів загальна вартість арештованого майна (коштів) у кримінальних провадженнях, розпочатих правоохоронними органами за результатами розгляду узагальнених матеріалів та додаткових узагальнених матеріалів упродовж з 2019 по 2022 роки становить 13,6808 млрд. гривень.

2.2. Аналітична оцінка фінансового моніторингу в розслідуванні фінансових злочинів

Протидія злочинному середовищу як явищу має значний ефект, коли використовуються економічні знання. Тобто, дієвий підхід до механізму виявлення, розслідування та упередження економічних злочинів залежить від аналізу фінансової інформації, яка стосується певного виду злочинну. Для цього на етапі виявлення та фіксування злочину застосовується фінансовий моніторинг щодо сумнівних фінансових операцій, злочинних механізмів, аналізу інформації про злочинні доходи, тощо. У даному аспекті такий моніторинг має вигляд інформаційно-аналітичного середовища. Для боротьби з фінансово-економічною злочинністю необхідно розробляти та впроваджувати нові методології інформаційно-аналітичної діяльності.

Ефективність проведення фінансових розслідувань здійснюється шляхом аналітичної оцінки фінансового моніторингу у сфері розслідування фінансових злочинів в Україні. Статистичні дані свідчать, що з початку експлуатації єдиної інформаційної системи Держфінмоніторингом отримано та оброблено – 56 830 387 повідомлень про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, дані про які відображено на рисунку 2.1. [10, 21, 26, 27, 28].

Найбільша кількість повідомлень про фінансові операції до Держфінмоніторингу надходить від суб'єктів первинного фінансового моніторингу. Слід зазначити, що у 2023 році відсоток повідомлень про фінансові операції, які були подані відповідними суб'єктами до Держфінмоніторингу складає 99,2 % від загальної кількості повідомлень. Разом з тим необхідно відмітити, що з 2021 по 2022 роки спостерігається зменшення кількості взятої Держфінмоніторингом на облік повідомлень про фінансові операції: так, у 2022 році – зменшення відбулось на 28,9 %. Проте, порівнюючи 2022 та 2023 роки, кількість облікованих повідомлень про

фінансові операції збільшилось на 21 %. Підвищений рівень фінансового моніторингу у 2023 році на наш погляд зумовлений наступними факторами:

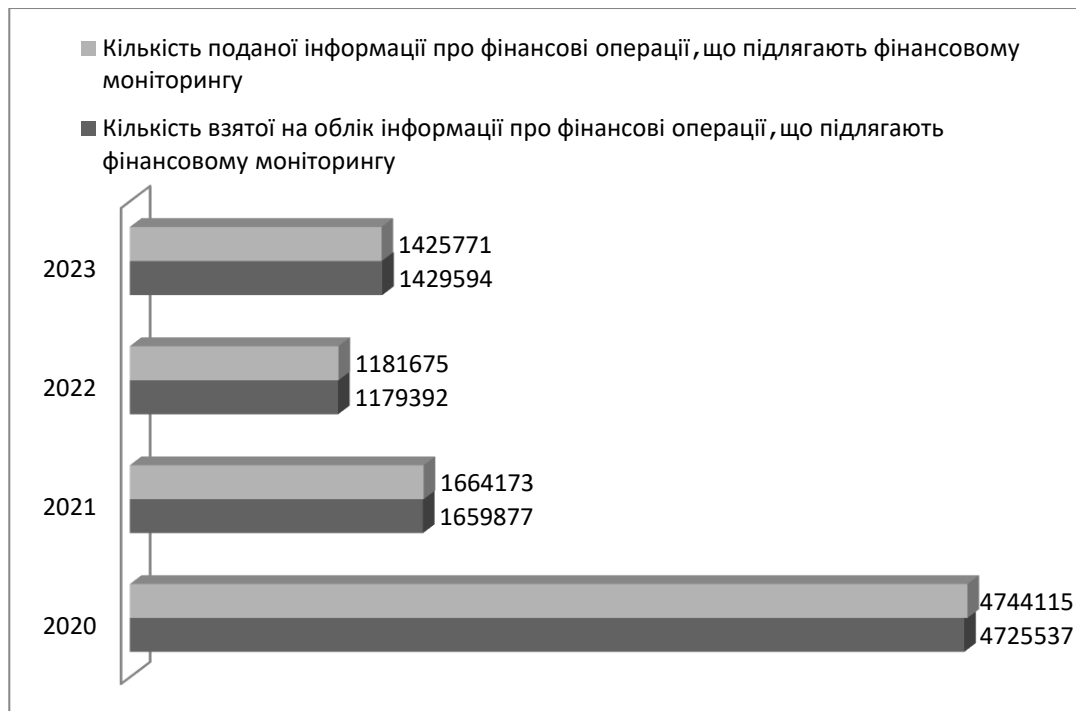

Рис 2.1. Динаміка інформування про фінансові операції протягом 2020-2023рр.

Джерело: складено автором за даними [18-22, 28]

- введенням в дію воєнного стану в Україні, згідно Указу Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» (зі змінами) [43];

- голосування депутатами Верховної ради України за проект Закону про внесення змін до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» щодо політично значущих осіб (проект закону №9296-д щодо посилення фінансового моніторингу РЕР (політично значущих осіб) [29, 45];

- ухвалення Закону № 3419-IX від 17 жовтня 2022 року про внесення змін до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню

тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» щодо політично значущих осіб [44];

- оновлення меморандуму про фінансову та економічну політику України в рамках програми розширеного фінансування EFF із Міжнародним валютним фондом (МВФ) [76];

- встановлення додаткових вимог Національним банком України щодо здійснення банками України фінансового моніторингу (зміни затвержені постановою Правління Національного банку України від 5 вересня 2023 року № 110 «Про затвердження Змін до Положення про здійснення банками фінансового моніторингу») [47].

Розподіл взятих Держфінмоніторингом на облік протягом 2022 року повідомлень у розрізі ознак фінансового моніторингу, які були надані суб'єктами первинного фінансового моніторингу наступний:

- «-1 117 829 повідомлень про порогові фінансові операції;
- 52 123 повідомлень про підозрілі фінансові операції (діяльність);
- 194 повідомлень про порогові та підозрілі фінансові операції (діяльність);
- 9 246 фінансові операції, що надійшли на запит щодо відстеження (моніторингу) фінансових операцій» [27].

Слід зазначити, що у 2023 році Держфінмоніторингом від суб'єктів первинного фінансового моніторингу було взято на облік наступні повідомлення про фінансові операції, які були надані суб'єктами первинного фінансового моніторингу, що підлягають фінансовому моніторингу, з них:

- «- 155 369 повідомлень про підозрілі фінансові операції (діяльність);
- 1 260 269 повідомлень про порогові операції;
- 178 повідомлень про порогові та підозрілі операції (діяльність);
- 13 778 повідомлень на запит про відстеження фінансових операцій» [28].

Серед небанківських установ, у 2022 році найбільш активними у поданні повідомлень щодо фінансових операцій були учасники ринків

капіталу та організованих товарних ринків. Кількість таких повідомлень до Держфінмоніторингу від небанківського сектору склала 53,74% [27].

Отриману інформацію Держфінмоніторинг аналізує та відповідно розділяє за ступенем ризику. Відповідні дані у подальшому формуються у вигляді досьє для проведення фінансових розслідувань. Безпосередньо для проведення всебічного фінансового розслідування, як зазначається у роботі «[40 с. 16-17] ключовими завданнями фінансового розслідування є: виявлення злочинних доходів, розшук активів і застосування процедури конфіскації активів з використанням заходів забезпечення, таких як зупинення/арешт (за наявності підстав), у тому числі:

- встановлення походження коштів або інших активів, отриманих від або пов'язаного з протиправною діяльністю;
- відстеження руху грошових коштів або інших активів, пов'язаних з протиправною діяльністю;
- встановлення місцезнаходження, переміщення, зміни форми (перетворення) активів, а так само набуття, володіння або використання коштів чи інших активів, одержаних внаслідок вчинення суспільно небезпечного протиправного діяння;
- встановлення активів для майбутньої конфіскації.

Ініціювання досудових розслідувань у кримінальних провадженнях щодо відмивання коштів (за наявності підстав), зокрема:

- встановлення методів приховання чи маскуванню незаконного походження коштів або інших активів;
- розкриття фінансових і економічних організованих структур, підриєв транснаціональних злочинних зв'язків і отримання інформації щодо видів та характеру злочинних схем.
- встановлення осіб, які володіють такими коштами, активами або правами на такі кошти або активи».

Проведений аналіз свідчить, що з початку 2023 року відбувся значний рієт повідомлень про підозрілі фінансові операції (діяльність) на 43,8 % у

порівнянні з 2022 роком та повідомлень на запит про відстеження фінансових операцій на 31,7 % за вищевказаний період, про що відображено у рисунку 2.2.

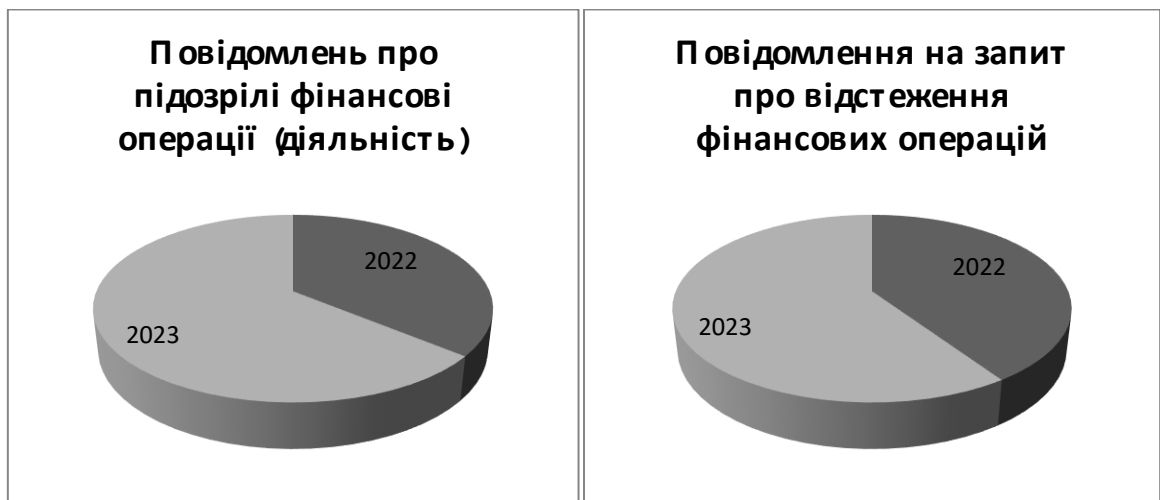

Рис. 2.2. Динаміка росту повідомлень про підозрілі фінансові операції (діяльність) та повідомлень на запит про відстеження фінансових операцій протягом 2022-2023 років

Джерело: складено автором за даними [18-22, 28]

Ефективність аналітичної інформації дозволило сформувати у 2022 році 5 016 досьє про підозрілі фінансові операції, які могли бути пов'язана з відмиванням брудних коштів, фінансуванню тероризму фінансуванням розповсюдженням зброї масового знищення, чи пов'язана із вчиненням іншого діяння, визначеного Кримінальним кодексом України, статистичні дані, які показано на рисунку 2.3.

Одним з важливих критеріїв у функціональності фінансового моніторингу суб'єктами первинного фінансового моніторингу у розслідуванні фінансових злочинів про фіктивні та підозрілі фінансові операції (діяльність) є запровадження так званого ризик-орієнтованого підходу. Даний підхід фінансовому моніторингу запроваджений на основі Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», який був

оновленого та набув чинності у квітні 2020 року. Відповідно до нього, «ризик-орієнтований підхід - визначення (виявлення), оцінка (переоцінка) та розуміння ризиків легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та/або фінансування розповсюдження зброї масового знищення, а також вжиття відповідних заходів щодо управління ризиками у спосіб та в обсязі, що забезпечують мінімізацію таких ризиків залежно від їх рівня» [46].

Рис. 2.3. Динаміка формування досьє Держфінмоніторингом України у 2019 - 2022 роках

Джерело: складено автором за даними [18-22, 28]

Обов'язок проведення державами національної оцінки ризиків є прерогативою Міжнародних стандартів FATF. Саме у пояснювальній записці до 1-ї Рекомендації FATF визначено, що країни повинні вживати належних заходів:

- для виявлення та оцінювання ризиків відмивання коштів та фінансуванню тероризму та на постійній основі вносити потенційні зміни до національної системи запобігання та протидія легалізації (відмиванню)

доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, у тому числі здійснювати відповідні зміни в закони, положення та інші заходи;

- встановлювати та здійснювати розподіл пріоритетних ресурсів для компетентних органів у сфері запобігання та протидія легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення та інформацію з метою оцінки ризиків у даній сфері фінансовими інститутами і визначеними не фінансовими установами та професіями [30, с. 30].

Відповідно до Міжнародних стандартів та на основі кращих міжнародних практик, Держфінмоніторингом для проведення ефективної національної оцінки ризиків застосовує спеціально створений механізм, затверджений постановою Кабінету Міністрів України і Національного банку України від 5 серпня 2020 р. № 690 та визначає «Порядок збору, обробки і аналізу інформації щодо результатів діяльності суб'єктів фінансового моніторингу, інших державних органів, що беруть участь у роботі системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, схвалення та оприлюднення результатів національної оцінки ризиків та здійснення заходів за її результатами» [41].

Таким чином, ризик-орієнтований підхід це системний та плановий алгоритм дій у фінансовому моніторингу, що базуються на методологічному аналізі усіх можливих ризиків, які безпосередньо чи опосередковано можуть бути задіяні або використовуються у процесі протидії відмиванню брудних грошей у банківських установах та інших суб'єктах господарювання [4 – 5]. Системність використання ризик-орієнтованого підходу дозволяє мінімізувати, або взагалі блокувати появу нових ризиків у діяльності фінансових установ, підприємств та організацій. Такі ризики необхідно ідентифікувати та оцінити [6, с. 164-165].

Суб'єкти первинного фінансового моніторингу у щоденній діяльності враховують та керуються типологічними дослідження та критеріями ризиків, підготовлених Держфінмоніторингом. Відповідні рекомендації є у вільному доступі та оприлюднені на офіційному веб-сайті Державної служби фінансового моніторингу України, у яких відображена інформація стосовно результатів застосування ризик-орієнтованого підходу та надання рекомендацій суб'єктів державного фінансового моніторингу. Застосування цього підходу у 2022 році дозволило сформувати Держфінмоніторингом та направити 21 430 файлів-запитів щодо надання додаткової інформації до 71 банківської установи. За результатами опрацювання в рамках операційної діяльності було направлено:

- до правоохоронних органів направлено 934 матеріали (з них 550 узагальнених матеріалів та 384 додаткових узагальнених матеріали);
- загальна сума зупинених Держфінмоніторингом фінансових операцій та заблокованих коштів становить в еквіваленті 7,7 млрд гривень [14].

Аналітичним порівнянням повідомлень щодо підозрілих фінансових операції (діяльності) встановлено, що Держфінмоніторингом отримано від суб'єктів первинного фінансового моніторингу 38 121 відповідних повідомлень у 2021 році, 36 516 повідомлень у 2022 році, а в 2023 році кількість таких повідомлень становила 155 369, що на 75 % та 76 % більше за відповідні періоди 2021 та 2022 року. Даний аналіз зображено на рисунку 2.4.

Держфінмоніторинг на основі статті 23 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» уповноважений приймати рішення:

- про подальше зупинення фінансової операції;
- про зупинення видаткових операцій на рахунках клієнтів суб'єкта первинного фінансового моніторингу;

- про скасування свого рішення про подальше зупинення відповідних фінансових операцій або зупинення видаткових фінансових операцій;
- щодо доручення суб'єкту первинного фінансового моніторингу зупинення/поновлення чи проведення або забезпечення моніторингу фінансових операцій відповідної особи на виконання запиту уповноваженого органу іноземної держави [46].

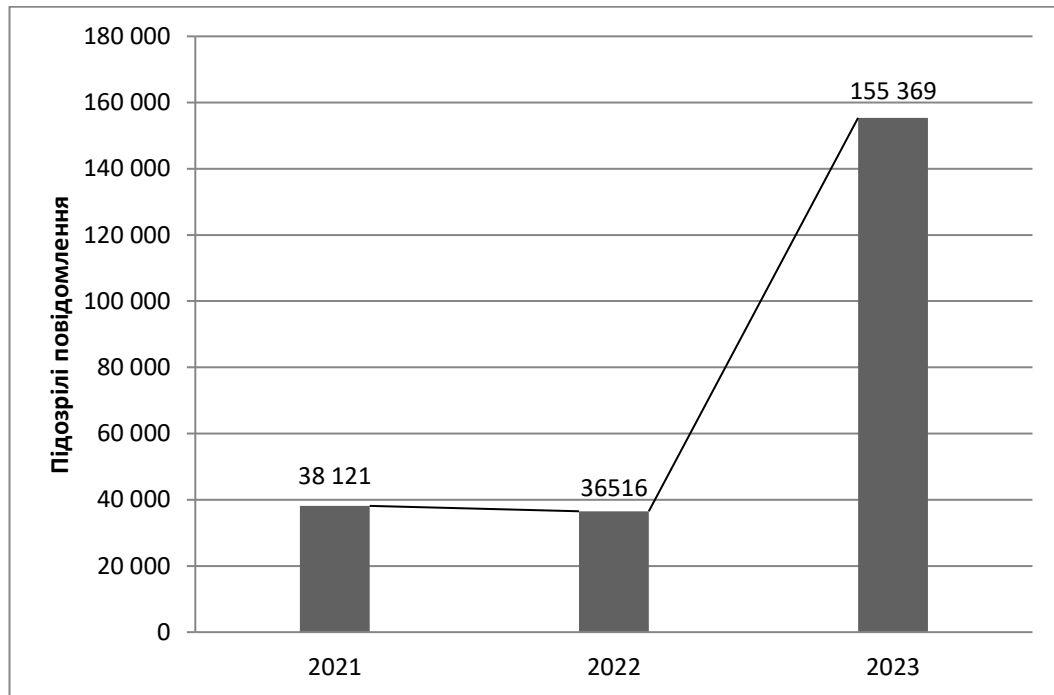

Рис. 2.4. Динаміка підозрілих фінансових операції надісланих суб'єктами первинного фінансового моніторингу до Держфінмоніторингу у період 2021 - 2023 роках

Джерело: складено автором за даними [18-22, 28]

У випадках підозрілих фінансових операцій, або у разі виникнення підозри, що вони містять ознаки вчинення кримінального правопорушення, визначеного Кримінальним кодексом України, Держфінмоніторинг може прийняти рішення про зупинення видаткових фінансових операцій, про що повідомляє суб'єкта первинного фінансового моніторингу, а також правоохоронні органи, відповідно до Кримінального процесуального кодексу України [46]. Разом з цим, відповідно до оприлюднених звітів Державна служба фінмоніторингу враховуючи можливі ознаки фінансових

правопорушень, нею було зупинено фінансові операції: у 2021 році у 151 особи, у 2022 році у 475 осіб та у 2023 році у 207 осіб, про що відображено на рисунку 2.5.

Рис. 2.5. Кількість зупинених підозрілих фінансових операцій Держфінмоніторингом за 2021-2023 роки

Джерело: складено автором за даними [18-22, 28]

Здебільшого підозрілі фінансові операції були пов'язані з пов'язана з колабораційною, терористичною діяльністю, незаконним вивезенням активів, переказ коштів, або сумарний їх еквівалент який дорівнював, або перебільшував дозволені порогові банківські показники, тощо [20, 21, 26, 27, 28].

Спостерігається протягом останніх трьох років негативна динаміка, яка свідчить про зростання обсягу підозрілих операцій пов'язаних, або можливо пов'язаних з легалізацією злочинних грошей. Це свідчить про те, що злочинці застосовують нові методи для приховання доходів, отриманих злочинним шляхом, вивезення такого капіталу закордон, або ж використовують фінансову установу для переказу таких коштів в інший міжнародний банк. Таким чином є актуальним питання посилення контролю фінансового моніторингу в Україні. Враховуючи основні напрямки діяльності

за 2022 та 2023 роки, Україна постійно впроваджує стандарти Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) для ефективного оцінювання ризиків відмивання коштів та фінансуванню тероризму, внесення відповідних змін на законодавчому рівні питань, які стосуються фінансового моніторингу, забезпечує ризик-орієнтовний підхід на національному рівні у сфері запобігання та протидія легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення та здійснює обмін інформацією з правоохоронними органами для боротьби із вказаними негативними явищами.

Таким чином, аналіз результату роботи з 2021 по 2023 роки Держфінмоніторингом було взято на облік 245 613 повідомлень про підозрілі фінансові операції (діяльність), на загальну суму - 281,5 млрд. грн. Вартість арештованого майна склала – 7 500 169 млн. грн. За результатами правопорушень у сфері господарської діяльності та організованих злочинних угруповань правоохоронними органами України було зареєстровано 2,6 тис. кримінальних правопорушень, з яких 2 276 тис. справ було скеровано до суду. За результатами розгляду 299 справ були віднесені до категорії злочинів пов'язаних з легалізацією (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового, з яких по 36 вирокам було прийнято рішення про конфіскацію майна (спеціальну конфіскацію) на користь держави.

Висновки до розділу 2

Держфінмоніторинг є підрозділом фінансової розвідки України, який здійснює заходи з моніторингу підозрілих операцій, пов'язаних з легалізацією коштів отриманих злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Його діяльність

базується на зборі, обробці та аналізі інформації про підозрілі фінансові операції.

Ключова роль Держфінмоніторингу полягає аналітичній оцінці фінансовим операціям у всіх сферах діяльності економіки. Одна з ключових категорій щодо протидії кругообігу злочинних коштів, їх легалізація та фінансування тероризму є впровадження міжнародних стандартів у цій сфері, застосування найкращих практик та проведення власного типологічного дослідження.

Кількість правоохоронних органів за останні десять років значно збільшилася, зокрема з новостворених це: НАБУ, НАЗК, ДБР, БЕБ, Офіс Генерального прокурора, тощо. Тому є доцільність Дежфінмоніторингом проаналізувати критерії підслідності злочинів, які вчиняються у фінансовій сфері. Це насамперед стосується у розрізі діяльності Держфінмоніторингу для: по-перше у правильності створення та заведення дос'є на підозрілих осіб та їх фінансових операцій. По-друге, у разі встановлення ризикових операцій слід чітко визначитися з формування та наданням відповідному правоохоронному органу таких матеріалів. По-третє, у конкретних випадках визначити чіткі критерії для зупинення фінансової операції ще до моменту надання матеріалів про підозрілі операції до правоохоронного органу. Налагоджена співпраця аналітичних та правоохоронних органів дає у сукупності не тільки повертати у казну держави кошти, які були здобуті злочинним шляхом, але й притягувати винних осіб до кримінальної відповідальності, що дає змогу блокувати та боротися з діяльністю злочинних угруповань та діяльності їх злочинної мережі.

РОЗДІЛ 3. МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ УКРАЇНИ ТА ВЗАЄМОДІЯ З МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

3.1. Участь України в міжнародних програмах та ініціативах з питань фінансового моніторингу

Сьогодні світові лідери великих країн занепокоєнні зростання тіньової економіки, що пов'язано з глобалізаційними процесами. Все це спонукає їх координації зусиль у створенні нових методів з протидії корупції, відмивання брудних коштів та їх легалізації. Дослідження зарубіжних і вітчизняних експертів показують, що за останні десятиліття рівень тіньової економічної діяльності в Україні, перевищує 40-50% від внутрішнього валового продукту. Складна система та форма тіньової економіки спонукає Україну до розвитку державних інститутів, мета яких полягає в отриманні, аналізі та передачі компетентним державним та міжнародним органам інформації, пов'язаної з фінансовими злочинними операціями. Це зумовлює будувати ефективну національну програму з протидії відмиванню доходів отриманих злочинним шляхом з врахуванням стандартів та рекомендації міжнародних країни, застосовувати їх досвід у цьому напрямку.

У рамках міжнародного співробітництва Україна постійно бере участь у міжнародних програмах. Зокрема на засіданні Уряду 27 грудня 2023 року було затверджено розпорядження «Про затвердження плану заходів, спрямованих на запобігання виникненню та/або зменшення негативних наслідків ризиків, виявлених за результатами третьої національної оцінки ризиків у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, на період до 2026 року» [48]. Одними з головних напрямів діяльності Плану заходів є міжнародне співробітництво у сфері фінансового моніторингу, учать у міжнародних програмах та обмін досвідом з міжнародними партнерами у сфері боротьби зі

злочинами пов'язаними з легалізацією «брудних» коштів та розповсюдження зброї масового знищення, тощо [38].

Основоположні принципи плану заходів були розроблені та внесені Держфінмоніторингом та Міністерством фінансів України. Система стратегічного планування у цій сфері спрямовані на:

- ефективного управління ризиками в системі запобігання та протидії;
- ефективного формування та реалізацію державної політики у сфері запобігання та протидії відповідно до світових стандартів;
- приведення національної системи запобігання та протидії у відповідність до міжнародних стандартів;
- удосконалення інформаційних технологій, дієве співробітництво та інформаційний обмін між державними органами, а також з компетентними органами іноземних держав і міжнародними організаціями у зазначеній сфері;
- координацію системи запобігання та протидії;
- взаємодії із суб'єктами первинного фінансового моніторингу, неприбутковими організаціями та громадськістю;
- міжнародним співробітництвом, тощо [72].

Проте, на наш погляд для ефективної діяльності Плану заходів слід звернути увагу на законодавчу базу у розрізі актуалізації ризиків і загрози у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Для цього необхідно:

- привести національне законодавство у сфері фінансового моніторингу, у відповідність з документами Організації Об'єднаних Націй, міжнародних конвенцій, ратифікованих Україною, стандартів Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) та стандартів, рівнозначних тим, які були прийняті Європейським Союзом, рекомендацій Комітету експертів Ради Європи з оцінки заходів протидії

відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (MONEYVAL) за результатами оцінки цієї системи;

- адаптувати законодавство України у відповідності із стандартами FATF та Європейського Союзу;

- забезпечити нормативно-правове регулювання у сфері обігу віртуальних активів в Україні з урахуванням стандартів Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF);

- закіпiti норми міжнародних стандартів у проекті Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та інших законодавчих актів України щодо міжнародного співробітництва під час кримінального провадження».

Для повноправного членства в Європейському Союзі, Україна тісно співпрацює з Міжнародним валютним фондом у програмі «Політично значущих осіб» (далі – PEP). Мета програми - подолання корупції шляхом ефективного режиму боротьби з відмиванням коштів і фінансуванням тероризму. У рамках проекту внесено зміни до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», у якому чітко надається визначення національного публічного діяча в Україні відповідно з міжнародними стандартами [44]. Головною новацією Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» є запровадження на постійній основі моніторингу для фізичних осіб, які виконують або виконували в Україні визначні публічні функції. Їх перелік визначений п. 37 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [46, 68]. Згідно рекомендаціями FATF, PEP це категорія фізичних осіб (клієнтів), що

характеризується високим ризиком відмивання коштів, та за відсутності ефективних механізмів контролю, можуть бути джерелом корупційних ризиків. Для ефективного застосування законодавства України у сфері запобігання та протидію легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення на наш погляд слід:

- врахувати чіткі критерії запровадження ризик-орієнтованого підходу до фінансового контролю публічних осіб;

- Національному банку України забезпечити чітке регулювання процесу фінансового моніторингу PER, у частині не виправдано жорсткого фінансового моніторингу з боку банків, мінімізувати формальний підхід із сторони банків при обслуговуванні PER, шляхом встановлення необґрунтовано високого рівня ризику, або взагалі такій категорії осіб в обслуговуванні.

Крім цього, ще однією головною програмою у довгостроковому партнерстві з Міжнародним валютним фондом є програма розширеного фінансування EFF (Механізму розширеного фінансування), у рамках якої затверджено пакет підтримки для України в розмірі \$115 млрд. [82]. У рамках програми одним з ключових елементів є підтримка фіскальної, цінової та фінансової стабільності. Для цього української влади взяла на себе зобов'язання у підтримці та продовженні реформ для зміцнення системи управління та протидії корупції. Важливим напрямом для підтримки програми є:

- розвиток державної стратегії у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму;

- моніторинг та контроль компетентними органами за інформацією про фінансові операції, що підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу;

- взаємодія та інформування обміном інформації органів державної влади з компетентними органами іноземних держав та міжнародними

організаціями у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму;

- застосування стандартів FATF щодо конфіскації та заходів тимчасового замороження та арешту на національному рівні;

- застосування заходів для покращення міжнародного співробітництва у сфері повернення активів, надання допомоги у виявленні, відстеженні, оцінці, розслідуванні, заморожуванні, арешті та конфіскації майна, одержаного злочинним шляхом, та майна відповідної вартості [36].

У 2023 році Радою Європи ухвалений План дій для України на 2023-2026 роки «Стійкість, відновлення та відбудова». У секторі фінансового моніторингу для української влади пропонуються ряд заходів у сфері боротьби з корупцією та відмиванням грошей та фінансуванням тероризму:

- досягнення відповідності стандартам Міжнародної організації з протидії відмиванню грошей, отриманих злочинним шляхом надавати технічну підтримку, правові та політичні консультації органам влади в частині виконання рекомендацій Комітету експертів Ради Європи із взаємної оцінки заходів протидії відмиванню грошей та фінансуванню тероризму (MONEYVAL) і забезпечення відповідності української системи запобігання та боротьби з легалізацією незаконних доходів, фінансуванням тероризму та фінансуванням поширення зброї до системи актуальних стандартів Європейського Союзу і поточної ситуації в галузі фінансових технологій;

- надавати підтримку в частині підвищення ефективності застосування заходів боротьби з економічними злочинами через оцінку ризиків, у тому числі транскордонного характеру і розширення можливостей системи фінансової розвідки, компетентних наглядових органів, правоохоронних і судових органів щодо зниження цих ризиків;

- посилювати спроможність підрозділу фінансової розвідки у частині подальшої допомоги правоохоронним органам у розслідуванні відмивання грошей та/або фінансування тероризму через надання високоякісної фінансової інформації;

- надавати підтримку у впровадженні прийнятих Європейським Союзом стандартів і передової практики для запобігання використанню фінансової системи для відмивання грошей і фінансування тероризму, зокрема у питаннях створення та використання реєстрів, що сприятиме оперативному виявленню активів та проведенню фінансових розслідувань;

- сприяти розробці заходів із підвищення прозорості бенефіціарного володіння, зокрема методології визначення кінцевого бенефіціарного власника та забезпечення її однакового застосування, як механізму запобігання економічних злочинів, включно з легалізацією незаконних доходів і корупцією, та боротьби з ними;

- сприяти приведенню законодавчої бази у відповідність до міжнародних стандартів і зміцненню спроможності інституцій для ефективного відстеження, арешту, конфіскації активів, їхнього повернення та управління ними, включно з криптоактивами та, у відповідних випадках, активами осіб, які підпадають під застосовні цільові санкції чи обмежувальні заходи, чинні у Європейському Союзі та на міжнародному рівні;

- підтримувати співпрацю органів державної влади України з приватним сектором і громадськістю в частині боротьби з корупцією, відмиванням грошей, і фінансуванням тероризму і розповсюдження зброї, а також у частині поліпшення доступу до фінансових послуг, уникаючи наслідків, не передбачених міжнародними нормами;

- сприяти відновленню регулярної звітності політичних партій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру з метою забезпечення державного контролю за дотриманням встановлених законодавством обмежень щодо фінансування партій, законним та цільовим використанням політичними партіями коштів, виділених з державного бюджету на фінансування їхньої статутної діяльності [37, с. 11].

Виконання Україною Плану дій дозволить прискорити процеси відбудови та економічного відновлення держави, а також консолідувати

державні установи на посилення боротьби з корупцією, відмиванням грошей, фінансуванням тероризму і розповсюдження зброї масового знищення.

У рамках міжнародного співробітництва з Егмонтською групою та підрозділами фінансової розвідки важливим є продовження проекту «Повернення активів – роль підрозділів фінансової розвідки». Реалізація цього проекту за минулі роки, як було показано у статистичних звітах розділу II, забезпечив та продовжує забезпечувати моніторинг та повернення фінансових активів, які були здобуті злочинним шляхом. Держфінмоніторинг, як національний підрозділ фінансової розвідки здійснює активний інформаційний обмін розвідувальною фінансовою інформацією з компетентними органами іноземних країн використовуючи Егмонтську захищену мережу (ESW) [35]. У цьому аспекті, саме Егмонтська група відіграє важливу роль щодо опрацювання, узагальнення та при цьому забезпечує ключову роль: тримає постійний зв'язок з командою, опрацьовує інформацію отриману від організацій з усього світу, проводять робочі конференц-дзвінки.

На наш погляд підрозділам фінансової розвідки доцільно розглянути питання щодо створення «Єдиної інформаційно-пошукової бази» щодо злочинів пов'язаних з відмиванням грошей та їх легалізацією, фінансуванням тероризму і розповсюдження зброї масового знищення. Насамперед така ініціатива обумовлена оперативністю в отриманні інформації запитувачем та здійснення відповідних оперативних дій для запобігання або припинення фінансового злочину, тощо. Це дозволить оминати бюрократичний підхід щодо паперових дозволів запитуваної інформації, адміністратором реєструвати та отримувати інформацію про фінансові активи, що підлягають фінансовому моніторингу та отримати її у будь-якому куточку світу. Крім цього інформація буде зберігатися у порядку накопичування у єдиному реєстрі на захищених серверах, що дозволить користуватися електронною пошуковою системою у рази швидше, ніж пошуку її в архівному паперовому вигляді.

Новою важливою міжнародною програмою у сфері безпеки є угода укладена між Україною та Сполученим Королівством Великої Британії і Північної Ірландії у 2023 році [67]. Ця угода передбачає комплекс заходів у розвитку політичного, економічного та стратегічного довгострокового партнерства, а також продовження імплементації реформ щодо боротьби з корупцією в усіх сферах, зокрема в державному та приватному секторах шляхом здійснення державними правоохоронними органами фінансового моніторингу за діяльністю із виявленням незаконно отриманих доходів та запобігання фінансуванню тероризму.

Також важливим є продовження реалізації заходів Україною визначених програмою «Партнерство заради належного врядування» проекту «Посилення заходів із протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму в Україні» (PGG II). Завдяки цій програмі Європейський Союз і Рада Європи здійснюють заходи щодо реалізації Україною законодавства та практики до європейських стандартів. Сама програма забезпечує підтримку задля посилення можливостей країн Східного партнерства в боротьбі з економічними злочинами шляхом створення нових засобів та механізмів ефективної протидії корупції, відмиванню грошей і фінансуванню тероризму [8].

Важливість програми полягає у наступному:

- розвитком законодавчої бази у країнах, де створенні підрозділи фінансової розвідки та приведення її у стандарти відповідно до рекомендацій FATF;
- розробкою безпекових проектів та їх впровадження на міжнародному рівні;
- розроблення нових методів щодо виявлення та запобігання тероризму, розслідування таких проявів;
- аналізу та оцінці фінансування та розповсюдження зброї масового знищення;
- залучення кращих міжнародних практик щодо розслідування злочинів у сфері протидії корупції;

- посилення режиму боротьби з відмиванням коштів, фінансуванням тероризму шляхом конфіскації активів у позасудовому порядку;
- взаємодія правоохоронних органів у контексті розшуку та стягнення в дохід держави необґрунтованих активів.

На виконання вимог наказу Міністерства фінансів України від 17 січня 2022 року № 16 «Про затвердження Програми стратегічного розвитку Державної служби фінансового моніторингу України на період до 2024 року», є актуальним продовження Держфінмоніторингом програми стратегічного розвитку Державної служби фінансового моніторингу України на період до 2024 року, яка була підготовлена у співпраці з проектом «Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні, фаза II» (EUACI). Програма передбачає стабільний та ефективний розвиток Держфінмоніторингу, як підрозділу фінансової розвідки національної системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Стратегічними напрямками програми є:

- цифрової трансформації у сфері запобігання та протидії (е-фінмоніторингу);
- приведення законодавства України у сфері запобігання та протидії у відповідність до міжнародних стандартів;
- інформаційно-аналітичного забезпечення та посилення інституційної спроможності Держфінмоніторингу в цілому;
- впровадження комплексної адміністративної звітності в системі антилегалізаційного стримування;
- підвищення рівня кваліфікації фахівців з питань фінансового моніторингу, тощо [20].

Враховуючи вищевикладене, для ефективної реалізації державної політики у сфері запобігання боротьби з корупцією та її проявами, а також з терористичною діяльністю, я вважаю за доцільне вжити наступних заходів щодо ефективності діяльності Держфінмоніторингу, а саме провести

реорганізацію структури Держфінмоніторингу за принципом його поділу на центральний апарат та територіальні управління. Дані заходи обґрунтовують наступних міркувань, створення територіальних Управлінь дозволить розширити можливості Держфінмоніторингу у сфері:

- співробітництва на місцях з територіальними правоохоронними органами. Полягає у здійсненні прямої функції передачі матеріалів за підозрілими фінансовими операціями за підслідністю до конкретного правоохоронного органу. Це надасть можливість у швидкій передачі таких матеріалів та відповідно запобігання та розслідування такого злочину, а також проведення супроводу таких матеріалів до судових органів;

- взаємодією з органами державної влади. Полягає у створенні посади в територіальних управліннях Держфінмоніторингу відповідальних осіб, які відповідатимуть за комунікативну функцію. Відповідним особам будуть делеговані представницькі повноваження для розгляду питань у межах їх компетенції щодо співпраці Управлінь з регіональними установами, підприємствами та організаціями у співпраці з питань фінансового моніторингу, проведення нарад та інших консультативних зустрічей щодо сутності та діяльності ризик-орієнтованого підходу для запобігання на рівні органів державної влади фінансових злочинів;

Крім цього, створення територіальних Управлінь Держфінмоніторингу дозволить:

- створити нові робочі місця для спеціалістів у галузі боротьби з фінансовими злочинами та фінансуванню тероризму;

- розвантажити центральний апарат Держфінмоніторингу щодо кількості досліджування підозрілих операцій, надсилання запитів та супроводі документів до правоохоронних органів та інших заходів передбачених міжнародними стандартами;

- здійснювати швидший обмін інформацією між територіальними органами та центральним апаратом Держфінмоніторингу;

- розширити коло фінансового моніторингу регіональних установ для реалізації державної політики щодо легалізації здобутих злочинним шляхом коштів, розповсюдженню зброї масового знищення та фінансуванню тероризму;

- розробляти власні рекомендації та типологію у сфері фінансового моніторингу виходячи із специфіки регіону.

Разом з цим, для центрального апарату Держфінмоніторингу залишити всі функції передбачені Законом України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» у чинній редакції, а також функцій, які стосуються міжнародних відноси (діяльності) у сфері обміну інформацією з міжнародними органами фінансової розвідки. Крім цього пропонується створення відділу внутрішнього контролю за діяльністю територіальних Управлінь Держфінмоніторингу, мета якого буде здійснення контролю та нагляду за дотриманням чинного законодавства України та функціональних обов'язків працівниками відповідних територіальних Управлінь.

3.2. Роль міжнародних організацій у підтримці фінансового моніторингу в Україні.

На сучасному етапі економічного розвитку перед Україною на порядку денному стоїть велика кількість викликів, один з важливих який є – вступ до Європейського Союзу. Членство України в Європейському Союзі дозволить спростити ряд заходів пов'язаних з економічно-торгівельною сферою. 17 червня 2022 року Європейською комісією було рекомендовано Європейській раді надати Україні статус кандидата на вступ до Європейського Союзу. Відповідне рішення було схвалене Європейською Радою на саміті у Брюсселі 23 червня 2022 року. Проте, з набуттям статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу, Україні необхідне виконання таких ключових реформ

у сфері антикорупційної системи, включно з призначенням керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, системи боротьба з відмиванням коштів, втілення антиолігархічного закону, тощо [80].

Насамперед слід зазначити, що проблематикою у діяльності фінансово-економічної сфери фінансового моніторингу з вищеописаного переліку відповідають вищеописані блоки, які взаємопов'язані між собою: антикорупція, включно з призначенням керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, боротьба з відмиванням коштів та втілення антиолігархічного закону. Реалізація таких реформ зумовлена оцінкою Комітету експертів Ради Європи щодо заходів боротьби з відмиванням грошей і фінансуванням тероризму (MONEYVAL) у період за 2021 – 2022 роки. За результатами роботи в рамках 5-го раунду оцінок у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму Україна демонструє позитивну динаміку України в процесі наближення національного законодавства у сфері запобігання та протидія легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення до міжнародних стандартів. Показник Індексу сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index - CPI) у 2022 році Україна отримала 33 бали зі 100 можливих за 2022 рік та посіла 116 місце зі 180 країн. Головні показники в CPI-2023 наступні: 36 балів зі 100 можливих отримала Україна в Індексі сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index - CPI) за 2023 рік, та посіла 104 місце поміж 180 країн. Зростання України на 3 бали — один із найкращих результатів за минулий рік у світі, а також Україна стала однією з 17 країн в цьогорічному CPI, що продемонстрували свій найкращий показник за увесь час [23 – 25].

Головні фактори, які вплинули на результативність Індексу сприйняття корупції в Україні протягом 2022 - 2023 років було вжиття низки законодавчих, нормативних та інституційних заходів, зокрема:

1) призначення нового керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (САП) і директора Національного антикорупційного бюро (НАБУ), що у свою чергу активізувало розслідування злочинів пов'язаних з корупційними діями зазначених відомств та зняло політичний акцент;

2) відновлення електронного декларування, а саме набрання чинності Закону України «Про внесення змін до деяких законів України про визначення порядку подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, в умовах воєнного стану» [3];

3) схвалення «Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023-2027 роки», яким закріплено концепцію проведення реформ у сфері діяльності органів правопорядку та прокуратури. Концепція Плану полягає у вирішенні питань, пов'язаних з: надмірною тривалістю досудового розслідування органами досудового розслідування, розмежування компетенції та повноважень різних органів правопорядку, дублювання їхніх функцій, наявність корупційних ризиків у діяльності органів правопорядку та прокуратури, недосконалість механізмів призначення на посади й просування по службі;

4) підписання антиолігархічного закону, зокрема Закон України «Про запобігання загрозам національній безпеці, пов'язаним з надмірним впливом осіб, які мають значну економічну та політичну вагу в суспільному житті (олігархів)», що дозволить відокремити у правовій площині великого бізнесу від політичної боротьби з метою обмеження деструктивного впливу привілейованих (олігархічних) інтересів на економічне життя України [42].

Такі дії України активізували роботу антикорупційних органів та фінансового моніторингу, а також позитивно сприйнялися міжнародними партнерами. Разом з цим, є необхідність подальшого впровадження міжнародних стандартів (FATF), таких як:

1) Рекомендації 5 «Злочин фінансування тероризму» у частині поширення злочину фінансування тероризму на будь-яку особу, яка умисно надає або збирає кошти або інші активи, прямо або опосередковано, з

незаконним наміром використати їх або з усвідомленням, що вони будуть використані, повністю або частково для вчинення терористичного акту, чи терористичною організацією чи окремим терористом. Злочин пов'язаний з фінансування тероризму має поширюватись на будь-які кошти чи інші активи, одержані як із законного, так і незаконного джерела.

Критерії віднесення до злочинів, пов'язаних із фінансування тероризму повинні відповідати наступним умовам:

- спроба вчинити злочин пов'язаний із фінансування тероризму;
- співучасть у фінансуванні тероризму;
- пряма або опосередкована організація у вчиненні злочину або спрямування інших на вчинення фінансування тероризму;
- сприяння у вчиненню одного або більше злочинів (рецидиву) фінансування тероризму або спробі вчинити цей злочин групою осіб, які діють із спільною метою [53, с. 42].

2) Рекомендації 15 «Нові технології». Слід на законодавчому рівні чітко зафіксувати заходи, які повинні вживатися фінансовим моніторингом при ідентифікації та оцінки ризиків відмивання коштів або фінансування тероризму з використанням (розвитком) нових технологій та продуктів. У разі встановлення таких фактів, фінансові установи обов'язані:

- здійснювати оцінку ризику до запровадження чи використання нових продуктів, ділової практики або технологій та вживати відповідних заходів для управління та зменшення таких ризиків;
- запобігати, блокувати (припиняти) такі операції шляхом тимчасового «замороження рахунків» [53, с. 94].

3) Рекомендації 28 «Регулювання та нагляд за визначеними нефінансовими установами та професіями». Полягає у забезпеченні ефективної системи фінансового моніторингу щодо визначених нефінансових установ та професій, та забезпечення ними дотримання вимогам в галузі протидії відмиванню коштів та фінансування тероризму [53, с. 133].

4) Рекомендації 35 «Санкції». Для ефективної боротьби зі злочинами пов'язаними з корупційними діяннями, легалізацією коштів отриманих злочинним шляхом, тощо, законодавство України повинно забезпечити дієвий санкційний механізм при застосуванні кримінальної, цивільної або адміністративної відповідальності фізичних або юридичних осіб:

Необхідними заходами слід забезпечити:

- впровадження санкції як до юридичних осіб в цілому (юридична установа), а також до їх директорів (керівництва);
- санкції розповсюджуються до всіх осіб, які прямо або опосередковано не виконували вимог законодавства (порушення законодавства) [53, с. 153].

5) Рекомендації 33 «Статистика». Полягає у впровадженні та веденні статистичних даних, звітності за новими міжнародними стандартами системи протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму.

Головні критерії ведення такої статистики:

- отриманих та надісланих повідомлень про підозрілі операції;
- розслідування, переслідування та вироків стосовно відмивання коштів і фінансування тероризму;
- замороження, арешту і конфіскації власності;
- міжнародну правову допомогу або інші міжнародні запити щодо співробітництва;
- аналіз нових шляхів та методів, що використовуються при відмиванні коштів і фінансуванню тероризму [53, с. 151].

Україна тісно співпрацює з Егмонтською групою у сфері захисту, позиціонування та просування підрозділів фінансового моніторингу у межах національної системи та на міжнародному рівні. Зокрема проводяться відповіді навчання та надання технічної допомоги країнам-членам Егмонтської групи та надання консультативної підтримки підрозділам фінансового моніторингу з дотримання норм Рекомендацій FATF. Однією з

поширених проблем висвітлених Егмонтською групою за останні п'ять років є боротьба з переказами готівки на так звані «дроп-карти» [22].

В Україні згідно статистичним даним Національного банку України, кількість операцій (безготівкових та з отримання готівки) з використанням платіжних емітованих карток українських банків зростає. Зокрема, перекази у III кварталі 2023 року становили 1 972,5 млн. шт., а їхня сума – 1 407,1 млрд. грн., з яких безготівкові склали - 1 844,6 млн. операцій на загальну суму - 890,8 млрд. грн. [62]. Разом з цим і зріз показник реалізації схем ухилення від сплати податків, шахрайських дій, тощо. Найпоширеніша схема відмивання коштів, приховання їх руху за допомогою «дроп-карт» є придбання однією людиною емітованої картки іншої людини-власника, яка випущена банком на його ім'я. Відповідно людина, яка отримала таку картку, використовує її на власний розсуд:

- здійснює перекази (транзакції), поповнення рахунку, зняття коштів;
- оплачує рахунки, придбання товарів, тощо;
- неконтрольований рух картки державою (державами);
- можливість злочинних дій з використання картки, тощо.

При цьому, справжній власник не знає (практично не знає), які вищеописані дії вчиняються з його банківською картокою.

Наразі діє постанов Правління Національного банку України від 24 лютого 2022 року № 18 «Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану» (зі змінами). Даною Постановою передбачено, що безготівкові розрахунки в Україні здійснюються без обмежень [51, 55, 56].

На наш погляд, з метою недопущення порушень вимог заходів належної перевірки клієнта відповідно до Рекомендації 22 FATF, необхідно прискорити здійснення аналізу Національному банку України фінансового моніторингу операційної діяльності щодо переказів коштів, порядок якого набирає чинності наказом Міністерства юстиції України «Про затвердження Порядку повідомлення держателя Єдиного державного реєстру юридичних

осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань про виявлення розбіжностей між отриманими суб'єктом первинного фінансового моніторингу в результаті здійснення належної перевірки та розміщеними в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань відомостями про кінцевих бенефіціарних власників та/або структуру власності юридичної особи» [49]. Такі заходи дозволять запобігти припиненню тінізації економіки з використанням офшорних компаній, контрабандної та контрафактної продукція, заробітної плати у конвертах, створенню умов для проведення багатомільярдних обсягів операцій (переказів) із використанням електронних платіжних засобів, у тому числі через термінали самообслуговування. При цьому підрозділи фінансового моніторингу отримують контроль за фінансовими операціями юридичних осіб та громадян, можливість зіставляти їхні доходи та витрати. Разом з цим, слід розглянути питання сум, з яких буде розпочинатися моніторинговий контроль.

Поглибленій співпраці Уряду України з міжнародними партнерами вже дали свої результати у взаємних відносинах, що стосуються політичної асоціації та економічної інтеграції, спільної участі, спільної відповідальності та спільної оцінки. До таких можна віднести процедуру безвізового режиму для України у таких сферах:

1) авіаційний безвіз - угодою передбачено створення спільного авіапростору між Україною та Європейським Союзом. Основоположним є принцип ідентичних правил авіабезпеки польотів [70];

2) промисловий безвіз - угода про оцінку відповідності та прийнятність промислової продукції, яка дає змогу вітчизняним експортерам маркувати свою продукцію знаком СЕ та вільно продавати її на ринку Європейського Союзу без додаткової сертифікації [11].

3) митний безвіз – полягає у процедурі спільного транзиту між європейськими країнами та спрощення формальностей у торгівлі товарами [1].

4) енергетичний безвіз - приєднання до енергосистеми континентальної Європи - європейської мережі операторів системи передачі електроенергії (ENTSO-E), що дозволяє Україні вільно експортувати та імпортувати електрику в та з Європейського Союзу [12];

5) транспортний безвіз - угода щодо спрощення процедури відповідних дозволів для здійснення двосторонніх та транзитних перевезень в держави Європейського Союзу при здійсненні автомобільних вантажних перевезень через автомобільні пункти пропуску [32];

6) цифровий безвіз – угода щодо цифрового ринку Європейського Союзу у сферах: телекомунікації, електронної комерції та електронних довірчих послуг [71].

З однієї сторони спрощення безвізового режиму дозволяє здійснювати швидкий перетин кордону, здійснювати митні операції, чим покращує міждержавний економічний добробут. З іншої сторони є ризики щодо ввезення на територію держави: контрабанди, готівки, коштовностей, історичних цінностей та реліквій інших об'єктів здобутих незаконним або кримінальним шляхом. На наш погляд, Україні як кандидата члена Європейського союзу необхідно посилити аналіз та впровадження моніторингових фінансових вимог відповідно до Імплементативного регламенту (ЄС) 2015/2447 (UCC IA) щодо використання системи нагляду [81].

Передусім це стосується заходів щодо:

- продуктивності електронних систем та баз даних при митному моніторингу;
- належного підтримання системи ідентифікації EORI при реєстрації в Системі реєстрації та ідентифікації в Європейському союзі, тобто присвоєння ідентифікатора підприємству чи фізичній особі – підприємця (ФОП) для митних цілей [75];
- здійснення належного обміну інформацією та її зберігання митними органами та її конфіденційність.
- здійснення належного контролю за системою митного декларування;

Керуючись даними фактори належна інформація повинна надходити до Держфінмоніторингу відповідно до вимог Рекомендацій 2, 3, 4, 5, 10, 17, 19, 21, 24, 32, 35, 37 та 40 Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF), для забезпечення на національному рівні достатньої координації між митними, міграційними та правоохоронними органами, проведення аналітичної оцінки та обміном інформацією з міжнародними підрозділами фінансової розвідки.

Для України важливу роль відіграє співпраця з Егмонтською групою з інформаційного обміну (IEWG), що дозволяє у рамках партнерських відносин здійснювати обмін інформацією та досягати наступних ключових напрямків:

- 1) сприянні, підтримці та полегшенні у двосторонніх та багатосторонніх відносин з обміну оперативної та стратегічної інформації;
- 2) розробки спільних методів та підходів з підрозділами фінансової розвідки щодо обміну знаннями про глобальні загрози відмивання грошей і фінансування тероризму, нових типологій та найкращий світових практик;
- 3) зміцнення ІТ-можливостей у підрозділах фінансової розвідки та покращення технологічної співпраці з обміну інформацією між підрозділами фінансової розвідки [77].

Також слід зазначити, що у лютому 2022 року за сприяння Егмонтської групи, Робоча група з обміну інформацією (IEWG) ініціювала проект «Використання розвідданих з відкритих джерел для оперативного та стратегічного аналізу підрозділів фінансової розвідки підрозділів фінансової розвідки». Мета проекту – аналіз та оцінка ступеню впливу розвідки з відкритих джерел (OSINT) на оперативний і стратегічний аналіз, а також виявлення найкращих практик для визнання надійності джерел даних у розвід-діяльності підрозділів фінансової розвідки [9].

Зокрема для України даний проект дозволяє здійснити ідентифікацію підозрюваних осіб та організацій та їх причетність до військових злочинів, злочинів проти людяності чи злочинів геноциду, скоєних в Україні, фінансуванню терористичних груп чи організацій, а також їх окремих

«лідерів». Наразі в Україні діє «OSINT FOR UKRAINE» — незалежна дослідницька (некомерційна) правозахисна громадська організація, що здійснює моніторинг інформації з відкритих джерел для:

- розслідування міжнародних злочинів, скоєних у зв'язку з російсько-українською війною;
- аналізу операцій щодо впливу та дезінформації в Європі;
- надання спеціалізованих послуг OSINT та OPSEC/INFOSEC (оперативна безпека), консультування та навчання.

Слід зазначити, що аналітики Департаменту зв'язків із громадськістю України в рамках журналістських розслідувань також проводять моніторинг ключових OSINT-організації або OSINT-команд спрямованих на розслідування злочинів пов'язаних з війною в Україні [79].

Таким чином, роль міжнародних організацій у підтримці фінансового моніторингу в Україні сьогодні надзвичайно велика. Вона зумовлена не тільки підтримкою існуючих норм, але й впровадженням нових стандартів щодо здійснення заходів у сфері боротьби з відмиванням коштів та фінансуванню тероризму, контролю потоку фінансів-активів, які можуть бути пов'язаними із злочинно-здобутими коштами, накопичення такої інформації про фізичних та юридичних осіб із заведення відповідних досьє та здійснення обміном інформацією з міжнародними підрозділами фінансової розвідки.

Висновки до розділу 3

Україною на постійній основі здійснюється співпраця з міжнародними партнерами у сфері розвитку фінансової розвідки. Так, з метою зменшення негативних наслідків у сфері розвитку корупції, легалізацією доходів отриманих злочинним шляхом та запобіганню тероризму, українським урядом проводяться планування таких заходів. Слід відзначити, що такі заходи є не тільки ініціативою українського уряду, але й прерогативою

міжнародних партнерів щодо взятих на себе Україною обов'язків та відповідних зобов'язань визначених у меморандум співпраці з міжнародними партнерами.

Україна наразі потребує постійної міжнародної підтримки для підвищення свого економічного стану та добробуту. Ключовим партнером у цій сфері є Міжнародний валютний фонд, співпраця з яким залежить від ключових маяків, які необхідно виконати. Одним з таких є боротьба з корупцією на всіх рівнях, у тому числі і на політичному.

Також, Україна продовжує співпрацю з Групою з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF), як одним з ключових партнерів у боротьбі зі злочинами пов'язаними з фінансовою діяльністю та тероризмом. Головна робота полягає у запровадженні Україною всіх стандартів та механізмів визначених Групою для боротьби з відповідною злочинністю.

Таким чином, запровадження стандартів при міжнародному партнерстві є своєрідним каталізатором для України у розбудові європейських цінностей верховенства права, дотримання законності, тощо. Міжнародне партнерство це широке визначення, але головна його суть полягає у взаємному розвитку на шляху подолання злочинності, корупції, політичному свавіллю, яке в комплексі негативно впливає на економічну розбудову держави.

ВИСНОВКИ

У проведеному теоретичному дослідженні кваліфікаційної роботи дозволяють зрозуміти широке значення поняття «фінансового моніторингу». У широкому розумінні фінансовий моніторинг слід розглядати як комплексні заходи державних та правоохоронних органів, якими застосовуються визначені законодавством методи та прийоми, спрямованих на контроль розрахунків фінансових операцій з метою протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом та фінансуванню тероризму.

Суб'єктами здійснення фінансового моніторингу в Україні є: Державна служба фінансового моніторингу України, Національний банк України, Міністерство фінансів України, Міністерство юстиції України, Міністерство інфраструктури України, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку України, Державна комісія з регулювання ринку фінансових послуг в Україні.

Держфінмоніторинг здійснює співпрацю з державними органами, організаціями та правоохоронними відомствами, яка полягає в своєчасному обміні інформацією, надання узагальнених та додаткових матеріалів, тощо. Злагоджені дії відповідних інстанцій сприяють швидкому викриттю, розслідуванню та упередженню фінансових злочинів.

На міжнародному рівні є важливим напрямом співпраці між різними органами такими як: Радою Європи, комітетом Ради Європи з оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (MONEYVAL), Групою з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF), Егмонтською групою, Управлінням ООН з питань наркотиків та злочинності (UNODC), Світовим банком та Міжнародним валютним фондом, та інших організаціями. Зокрема співпраця Держфінмоніторингу з міжнародними організаціями та підрозділами фінансової розвідки побудована на демократичних цінностях Європейського Союзу.

Держфінмоніторинг є підрозділом фінансової розвідки України, який здійснює заходи з моніторингу підозрілих операцій, пов'язаних з легалізацією коштів отриманих злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Його діяльність базується на зборі, обробці та аналізі інформації про підозрілі фінансові операції. Для моніторингу та аналізу такої інформації, створена єдина інформаційна система, яка забезпечує обмін інформації між суб'єктами державного та первинного фінансового моніторингу, правоохоронними органами та іншими державними органами, організаціями. Одними з ключових напрямків роботи Держфінмоніторингу з правоохоронними органами України є виявлення та припинення незаконного вивезення готівки за кордон, здійснення державного експортного контролю, боротьба з фінансування сепаратизму та тероризму, розкрадання бюджетних коштів та боротьба з корупцією, тощо. З цією метою в Україні функціонує Єдина державна інформаційна система, яка покликана здійснювати обмін інформацією з правоохоронними органами у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму. Отриману інформацію аналізує Держфінмоніторинг, яку розділяє за ступенем ризику та за потреби формує досьє для проведення фінансових розслідувань. Одним з головних критеріїв у роботі Держфінмоніторингу є проведення ефективної оцінки ризиків на національному рівні суб'єктів фінансового моніторингу, які беруть участь у роботі системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

На виконання вимог Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», суб'єкти первинного фінансового моніторингу керуються типологічними дослідженнями та критеріями ризиків Держфінмоніторингу. У

рамках операційної діяльності на суб'єктів первинного фінансового моніторингу покладено контролюючу функцію щодо зупинення, скасування фінансових операцій. Мета - встановлення обґрунтованих підозр у фінансових операціях, які містять ознаки вчинення кримінального правопорушення та інформування правоохоронних органів України.

Діяльність та координація роботи Держфінмоніторингу базується на дотриманні стандартів Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF). Дані стандарти є основоположними у діяльності всіх підрозділів фінансової розвідки, які базуються на міжнародному праві. Єдині вимоги та стандарти дозволяють здійснювати оперативний обмін інформацією, аналіз отриманих даних, використовувати аналітичні продукти для оцінити та зменшити ризики відмивання грошей та фінансування тероризму.

На сьогодні Україна, як кандидат у Європейський Союз, використовує всі можливі норми пов'язані з набуттям відповідного членства. Ключовими маяками, які встановлені міжнародним співтовариством є розвиток правоохоронних інституцій та їх модернізація відповідно до вимог міжнародних стандартів, реформи судової гілки влади та розвиток місцевого самоврядування, розвиток економіки та боротьба з корупцією в цілому. Міжнародні партнери та правоохоронні організації у рамках міжнародної співпраці здійснюють з Україною обміном досвіду та методологічними дослідженнями пов'язаними з відмиванням коштів та їх легалізацією, та фінансуванню тероризму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. В Україні запрацював «митний безвіз» з ЄС. NEWP. URL: https://export.gov.ua/news/4163-v_ukraini_zapratsiuvav_mitnii_bezviz_z_ies (дата звернення: 08.02.2024).
2. Васильчишин О. Імплементация зарубіжного досвіду щодо розслідування фінансових злочинів. Економічний аналіз. Том 30. № 2 – 2020. URL: <http://econa.wunu.edu.ua/index.php/econa/article/view/1990>.
3. Відновлення декларування: які декларації необхідно подати. НАЗК / Національне агентство з питань запобігання корупції. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/vidnovlennya-deklaruvannya-yaki-deklaratsiyi-neobhidno-podaty/>.
4. Внукова Н. М. Застосування ризик орієнтованого підходу до реформування системи фінансового моніторингу за міжнародними стандартами. Реформування правової системи в контексті євроінтеграційних процесів: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції у 2 ч. (м. Суми, 21–22 травня 2020 року). редколегія: проф. А. М. Куліш, О. М. Резнік. Суми. Сумський державний університет, 2020. Ч. 2. С. 314–317.
5. Внукова Н., Колодізєв О., Чмутова І. Аналіз міжнародного досвіду застосування ризик-орієнтованого підходу у сфері протидії відмиванню коштів, фінансуванню тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. № 17. URL: <http://global-national.in.ua/archive/17-2017/126.pdf>.
6. Глущенко О. О. Антилегалізаційний фінансовий моніторинг: ризик-орієнтований підхід: монографія. К.: УБС НБУ, 2014. 386 с.
7. Семеген І. Ризик-орієнтований підхід при антилегалізаційному фінансовому моніторингу: монографія / за заг. ред. Р. Слав'юка. К.: УБС НБУ, 2014. 386 с.

8. Технічний документ «Посібник з питань виявлення, розслідування та кримінального переслідування відмивання коштів». URL: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/320/Методологія/Посібник%20для%20прокурорів.pdf>.

9. Використання відкритих джерел в операційному та стратегічному аналізі ПФР. URL: [https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/200/Typologies%20\(International%20Studies/UKR_%20IEWG_Use%20of%20OSINT_Public%20Summary.pdf](https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/200/Typologies%20(International%20Studies/UKR_%20IEWG_Use%20of%20OSINT_Public%20Summary.pdf).

10. Держфінмоніторинг підбив підсумки своєї роботи за 2020 рік. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/derzhfinmonitoring-pidbiv-pidsumki-svoyeyi-roboti-za-2020-rik>.

11. Доступ українських товарів до ринку ЄС. Угода АСАА. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/torgovelno-ekonomichne-spivrobitnictvo-ukrayina-yes/dostup-ukrayinskih-tovariv-do-rinku-yes-ugoda-asaa>.

12. Офіційний сайт Урядового порталу України. Енергетична незалежність. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/priorytety-uriadu/enerhetychna-nezalezhnist>.

13. Єгоричева С. Б. Організація фінансового моніторингу в банках: навч. посіб. За ред. С. Б. Єгоричева. Київ: «Центр учбової літератури», 2014. 292 с.

14. Офіційний сайт Державної служби фінансового моніторингу України. За 2022 рік Держфінмоніторингом зупинено фінансові операції та заблоковано кошти в еквіваленті 7,7 млрд гривень. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/za-2022-rik-derzhfinmonitorynhom-zupyneno-finansovi-operatsii-ta-zablokovano-koshti-v-ekvivalenti-77-mlrd-hryven>.

15. Офіційний сайт Верховної ради України. Закон України «Про утворення Ради з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/613-2016-%D0%BF#Text>.

16. Служба безпеки України. Захист держави в умовах війни - 2022 рік. URL: <https://ssu.gov.ua/uploads/documents/2023/04/24/ssu-report-2022-web.pdf>.
17. Звіт Державного комітету фінансового моніторингу України за 2008 рік. URL: https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/0350/zvity/Zvit_DKFM_2008_compressed.pdf.
18. Звіт Державної служби фінансового моніторингу України за 2019 рік. URL: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/0350/zvity/zvit2019ua.pdf>.
19. Звіт Державної служби фінансового моніторингу України за 2020 рік. URL: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/0350/zvity/PublicZvit2020.pdf>.
20. Звіт Державної служби фінансового моніторингу України за 2021 рік. URL: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/0350/zvity/zvit2021ukr.pdf>.
21. Звіт Державної служби фінансового моніторингу України за 2022 рік. URL: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/0350/zvity/zvit2022ukr.pdf>.
22. Звіт про проведення національної оцінки ризиків у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму. 2016. URL: https://finmonitoring.in.ua/wp-content/uploads/2017/02/zvit_nor.pdf.
23. Індекс сприйняття корупції – 2022. Transparency International Ukraine. URL: <https://ti-ukraine.org/research/indeks-spryjnyattyakoruptsiyi-2022/>.
24. Індекс сприйняття корупції у світі - 2023. Transparency International Ukraine. URL: https://cpi.ti-ukraine.org/assets/methodology_ukr_2023_final.pdf.
25. Індекс сприйняття корупції – 2023. Україна покращила свій показник на 3 бали. Financial Abuse Prevention Software Solutions. URL: <https://finap.com.ua/indeks-spryjnyattyakoruptsiyi-2023-ukrayina-pokrashhyal-svij-pokaznyk-na-3-baly/>.
26. Інформування про результати роботи Держфінмоніторингу за 2021 рік. Державна служба фінансового моніторингу України. URL:

<https://fiu.gov.ua/pages/dijalnist/funkcional/news/Informuvannya-pro-rezultati-roboti-derzhfinmonitoringu-za-2021-rik.html>.

27. Інформування про результати роботи Держфінмоніторингу за 2022 рік. Державна служба фінансового моніторингу України. URL: <https://fiu.gov.ua/pages/dijalnist/funkcional/news/Informuvannya-pro-rezultati-roboti-derzhfinmonitoringu-za-2022-rik.html>.

28. Інформування про результати роботи Держфінмоніторингу за 2023 рік. Державна служба фінансового моніторингу України. URL: <https://fiu.gov.ua/pages/dijalnist/funkcional/news/Informuvannya-pro-rezultati-roboti-derzhfinmonitoringu-za-2023-rik.html>.

29. Офіційний сайт Верховної ради України. Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» щодо політично значущих осіб. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/42683>.

30. Керівництво з ризик-орієнтованого підходу для спеціально визначених суб'єктів первинного фінансового моніторингу. Сайт Державної служби фінансового моніторингу України. URL: <https://fiu.gov.ua/pages/finansovii-monitorint/metodologija/rekomendaci/0350zagalna200923-1239-book-kerivnc-pdf.html>.

31. Митний безвіз запрацював: в Україну і з України вже прямують вантажі під процедурою спільного транзиту. Міністерство фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/mitnii_bezviz_zapratsiuvav_v_ukrainu_i_z_ukraini_vzhe_priamuiut_vantazhi_pid_protseduroiu_spilnogo_tranzitu-3631.

32. Мінінфраструктури: Європарламент схвалив «транспортний безвіз» між ЄС та Україною. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/mininfrastrukturi-yevroparlament-shvaliv-transportnij-bezviz-mizh-yes-ta-ukrayinoyu>.

33. Мінфін закликає FATF внести росію до чорного списку через подальше зростання ризиків для глобальної фінансової безпеки. Сайт Міністерства фінансів України. 2023. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/minfin-zaklykaie-fatf-vnesty-rosiiu-do-chornoho-spysku-cherez-podalshe-zrostannia-ryzykiv-dlia-hlobalnoi-finansovoi-bezpeky>.

34. Мінфін: Група фінрозвідок світу Egmont зупинила членство росії. Сайт Міністерства фінансів України. 2023. URL: https://www.mof.gov.ua/uk/news/minfin_grupa_finrozvidok_svitu_egmont_zupinila_chlenstvo_rosii-4255.

35. На офіційному веб-сайті Егмонтської Групи підрозділів фінансової розвідки (ПФР) оприлюднено Публічний огляд звіту «Повернення активів – роль ПФР». Сайт Державної служби фінансового моніторингу України. URL: <https://fiu.gov.ua/pages/dijalnist/funkcional/news/na-oficziynomu-veb-sajti-egmontskoj-grupi-pidrozdiliv-finansovoji-rozvidki-pfr-oprilyudneno-publichniy-oglyad-zvitu-povernennya-aktiviv-rol-pfr.html>.

36. Переглянуто ряд рекомендацій FATF щодо неприбуткових організацій та конфіскації і замороження активів. Академія Фінансового Моніторингу. URL: <https://finmonitoring.in.ua/переглянуто-ряд-рекомендацій-fatf-щодо-н/>.

37. План дій Ради Європи для України зорієнтований на запровадження у нашій країні найкращих практик ЄС. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/235713.html.

38. План заходів, спрямованих на запобігання відмиванню коштів та фінансуванню тероризму на найближчі три роки. Міністерство фінансів України – 2023. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/uriad_skhvaliv_plan_zakhodiv_spryamovanih_na_zapobigannia_vidmivanniu_koshtiv_ta_finansuvanniu_terorizmu_na_naiblizhchi_tri_ri-4365.

39. Положення про Єдину державну інформаційну систему у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних

злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму. Постанова Кабінету Міністрів України від 10 грудня 2003 р. № 1896. Сайт Урадового порталу України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/3680925>.

40. Технічний Документ підготовлений за підтримки Проекту «Заходи ЄС з питань протидії наркотикам та організованій злочинності (ДІЯ-ЄС)». Посібник щодо деяких аспектів здійснення фінансових розслідувань (дослідження фінансових відносин). URL: [https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/200/Typologies%20\(National%20Studies,%20Guidances%20etc\)/UKR_FINANCIAL%20INVESTIGATIONS%20MANUAL.pdf](https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/200/Typologies%20(National%20Studies,%20Guidances%20etc)/UKR_FINANCIAL%20INVESTIGATIONS%20MANUAL.pdf).

41. Постанова Кабінету Міністрів України і Національного банку України від 5 серпня 2020 р. № 690: «Порядок збору, обробки і аналізу інформації щодо результатів діяльності суб'єктів фінансового моніторингу, інших державних органів, що беруть участь у роботі системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, схвалення та оприлюднення результатів національної оцінки ризиків та здійснення заходів за її результатами». Сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/690-2020-%D0%BF#Text>.

42. Президент невідкладно підписав ухвалений Верховною Радою антиолігархічний закон. Офіційне інтернет-представництво Президента України. 2021. URL: <https://www.president.gov.ua/news/prezident-nevidkladno-pidpisav-uhvalenij-verhovnoyu-radoyu-a-71445>.

43. Про введення воєнного стану в Україні. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>.

44. Про внесення змін до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» щодо політично значущих осіб. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3419-20>.

45. Про запобігання загрозам національній безпеці, пов'язаним із надмірним впливом осіб, які мають значну економічну та політичну вагу в суспільному житті (олігархів). Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1780-20#Text>.

46. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Офіційний вебпортал парламенту України». Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#n620>.

47. Про затвердження Змін до Положення про здійснення банками фінансового моніторингу. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0110500-23#Text>.

48. Про затвердження плану заходів, спрямованих на запобігання виникненню та/або зменшення негативних наслідків ризиків, виявлених за результатами третьої національної оцінки ризиків у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, на період до 2026 року. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-2023-p#n8>.

49. Про затвердження Порядку повідомлення держателя Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань про виявлення розбіжностей між отриманими суб'єктом первинного фінансового моніторингу в результаті здійснення належної перевірки та розміщеними в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань відомостями про кінцевих бенефіціарних власників та/або структуру власності юридичної особи. Сайт Міністерства юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua/n/22696>.

50. Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про

фінансування тероризму. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2698-17#Text>.

51. Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0018500-22#Text>.

52. Про утворення Ради з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/613-2016-п#Text>.

53. Рекомендації FATF. Міжнародні стандарти боротьби з відмиванням коштів, фінансуванню тероризму і розповсюдженням зброї масового знищення, прийнято MONEYVAL на 46 Пленарному засіданні (Страсбург, 8-12 грудня 2014). URL: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/books/5%20round%20FATF.pdf>.

54. Рекуненко І.І. Особливості формування та застосування системи фінансового моніторингу в Україні. За ред. І.І. Рекуненко. Вісник – №1. СумДУ, 2020. 105 с.

55. Річний звіт FATF 2022-2023. Financial Abuse Prevention Software Solutions. URL: <https://finap.com.ua/richnyj-zvit-fatf-2022-2023/>.

56. Річний звіт Національного банку України - 2022. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/annual_report_2022.pdf?v=6.

57. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження Основних напрямів розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення в Україні на період до 2023 року та плану заходів щодо їх реалізації». Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-2021-%D1%80#Text>.

58. Романенко Є. О. Новий закон у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом починає діяти. URL: <http://journals.mau.gov.ua/index.php/expert/article/view/1671/2120>.

59. Смагло О. В. Функціонування системи фінансового моніторингу в Україні. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/341/326>.

60. Сосновська І. Поняття та значення економічної безпеки виробничо-господарської діяльності підприємств URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/9_2015/34.pdf.

61. Співробітництво України з Радою Європи. Офіційний сайт Державної податкової служби України. URL: https://tax.gov.ua/diyalnist-/mijnarodne-/arhiv/integratsiya-ukraini-do-es/spivrobotnytstvo-z-radou_es/chlenstvo-v-radi-evropy/spivrobotnytstvo/.

62. Статистика Національного банку України. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic>.

63. Звітність судової влади України за 2020 рік. Офіційний сайт судової влади України. URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/rik_2020.

64. Звітність судової влади України за 2020 рік. Офіційний сайт судової влади України 2021 рік. URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/zvitnist_21.

65. Звітність судової влади України за 2022 рік. Офіційний сайт судової влади України. URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/zvit_dsau_2022.

66. Схвалено Стратегію MONEYVAL на 2023-2027 роки та Декларацію високого рівня щодо пріоритетів MONEYVAL. Сайт Державної служби фінансового моніторингу України. URL: <https://fiu.gov.ua/pages/diyalnist/funkcional/news/sxvaleno-strategiyu-MONEYVAL-na-2023-2027-roki-ta-deklaracziyu-visokogo-rivnya-shhodo-prioritetiv-MONEYVAL.html>.

67. Угода про співробітництво у сфері безпеки між Україною та Сполученим Королівством Великої Британії і Північної Ірландії. Офіційний сайт інтернет-представництва Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/news/ugoda-pro-spivrobotnictvo-u-sferi-bezpeki-mizh-ukrayinoyu-ta-88277>.

68. Закон про запобігання загрозам національній безпеці, пов'язаним із надмірним впливом осіб, які мають значну економічну чи політичну вагу в суспільному житті (олігархів). The Venice Commission of the Council of Europe. Сайт Ради Європи. URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-REF\(2021\)086-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-REF(2021)086-e).

69. Україна та Венеціанська Комісія. Сайт постійного представництва України при Раді Європи. URL: <https://coe.mfa.gov.ua/timeline?&type=posts>.

70. Україна та Європейський Союз уклали угоду про Спільний авіаційний простір. Сайт Урядового порталу України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayina-ta-yevropejskij-soyuz-uklali-ugodu-pro-spilnij-aviacijnij-prostir>.

71. Україна та ЄС оновили «цифрове» Доповнення до Угоди про асоціацію. Сайт Урядового порталу України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayina-ta-yes-onovili-cifrove-dopovnennya-do-ugodi-pro-asociaciyu>.

72. Урядом прийнято План заходів у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, на період до 2026 року. Сайт Державної служби фінансового моніторингу України. URL: <https://fiu.gov.ua/pages/dijalnist/funkcional/news/uryadom-prijnyato-plan-zaxodiv-u-sferi-zapobigannya-ta-protidiji-legalizacziji-vidmivannyyu-doxodiv-oderzhanix-zlochinnim-shlyahom-finansuvannyyu-terorizmu-ta-finansuvannyyu-rozpovsyudzhennya-zbroji-masovogo-znishhennya-na-period-do-2026-roku.html>.

73. Возняковська К. А. Фінансовий моніторинг як інструмент протидії легалізації (відмивання) злочинних доходів. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vchfo_2012_1_10.

74. Лугіна Н. А., Левчишина В. В. Фінансовий моніторинг як спосіб протидії легалізації (відмиванню) злочинних доходів. URL: http://lsej.org.ua/2_2021/72.pdf.

75. EORI number validation. Language selection. European Commission. URL: https://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/eos/eori_validation.jsp?Lang=en.

76. Ukraine: First Review under the Extended Arrangement under the Extended Fund Facility-Press Release; Staff Report; Staff Statement; and Statement by the Executive Director for Ukraine. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2023/07/06/Ukraine-First-Review-under-the-Extended-Arrangement-under-the-Extended-Fund-Facility-Press-535774>.

77. IEWG - Egmont Group. Egmont Group. URL: <https://egmontgroup.org/working-groups/iewg/>.

78. MONEYVAL Strategy on anti-money laundering, combating the financing of terrorism and proliferation financing (2023-2027). URL: <https://rm.coe.int/moneyvalstrategy2023-2027-en/1680ab0b06>.

79. OSINT INITIATIVES ASSESSMENT - The War Against Ukraine. OSINT FOR UKRAINE Memory, Truth and Justice. URL: <https://www.osintforukraine.com/>.

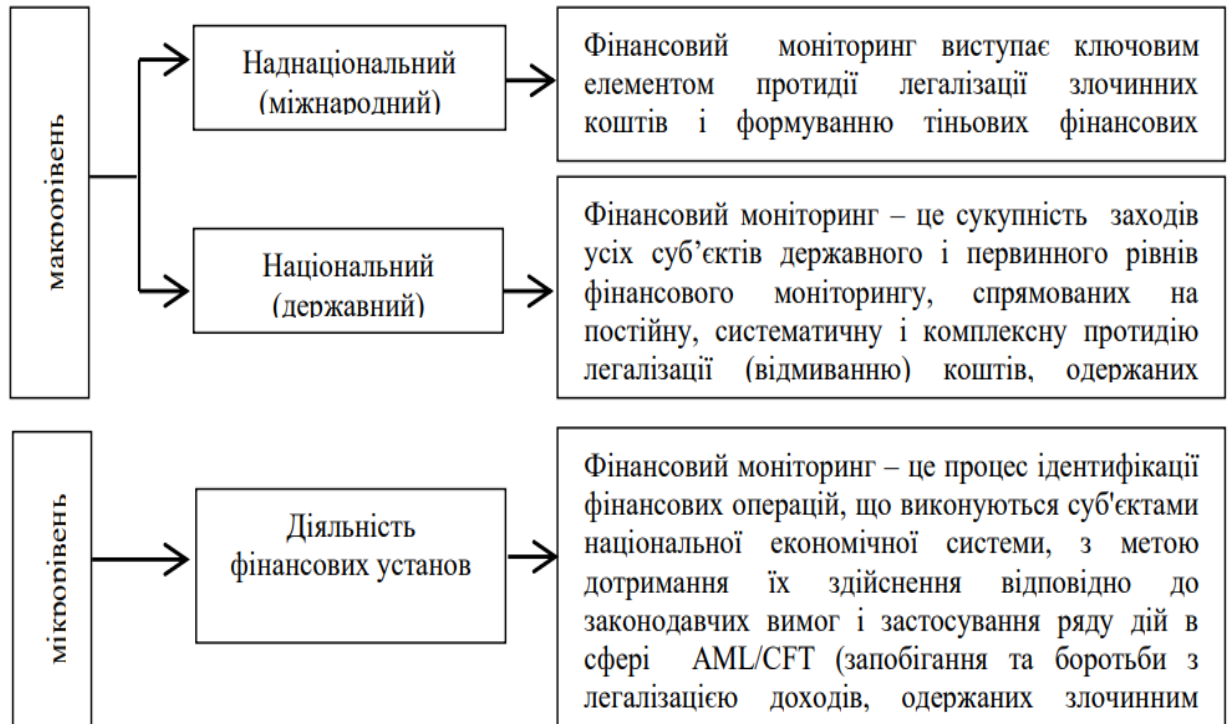
80. Press corner. European Commission - European Commission. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/QANDA_23_5631.

81. Surveillance system. Taxation and Customs Union. European Commission. URL: https://taxation-customs.ec.europa.eu/online-services/online-services-and-databases-customs/surveillance-system_en.

82. The Extended Fund Facility (EFF). URL: <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2023/Extended-Fund-Facility-EFF>.

ДОДАТКИ

Основні науково-методологічні підходи до трактування сутності «фінансового моніторингу» за рівнем його проведення.

Система фінансового моніторингу України.

Система фінансового моніторингу України включає

Державний рівень:

- 1) банки, страховики (перестраховики), страхові (перестрахові) брокери, кредитні спілки, ломбарди та інші фінансові установи;
- 2) оператори платіжних систем;
- 3) товарні та інші біржі, що проводять фінансові операції з товарами;
- 4) професійні учасники фондового ринку (ринку цінних паперів), крім осіб, які провадять діяльність з організації торгівлі на фондовому ринку;
- 5) оператори поштового зв'язку, які надають фінансові платіжні послуги та/або послуги поштового переказу, та/або послуги із здійснення валютних операцій;
- 6) філії або представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності, що надають фінансові послуги на території України;
- 7) спеціально визначені суб'єкти первинного фінансового моніторингу (крім осіб, які надають послуги в рамках трудових правовідносин):
 - суб'єкти аудиторської діяльності;
 - бухгалтери, суб'єкти господарювання, що надають послуги з бухгалтерського обліку;
 - суб'єкти господарювання, що здійснюють консультування з питань оподаткування;
 - адвокатські бюро, адвокатські об'єднання та адвокати, які здійснюють адвокатську діяльність індивідуально;
 - нотаріуси;
 - суб'єкти господарювання, що надають юридичні послуги;
 - особи, які надають послуги щодо створення, забезпечення діяльності або управління юридичними особами, трастами та іншими утвореннями без статусу юридичної особи;
 - суб'єкти господарювання, що надають посередницькі послуги та/або консультаційні послуги під час здійснення операцій з нерухомим майном;
 - суб'єкти господарювання, які здійснюють торгівлю за готівку дорогоцінними металами і дорогоцінним камінням та виробами з них;
 - суб'єкти господарювання, які проводять лотереї та/або азартні ігри;
 - суб'єкти господарювання, які здійснюють торговельну діяльність культурними цінностями та/або надають посередницькі послуги в такій діяльності;
- 8) постачальник послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів.

Первинний рівень:

- 1) Національний банк України;
- 2) Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку;
- 3) Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України;
- 4) Міністерство фінансів України;
- 5) Міністерство юстиції України;
- 6) Міністерство транспорту та зв'язку України;
- 7) Міністерство економіки України;
- 8) Державна служба фінансового моніторингу України.